

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Pedagogiky

Diplomová práce

Bc. Tomáš Dvořák

Vybrané aspekty školské ekonomiky
Selected aspects of school economics

Praha 2024

Vedoucí práce : doc. PhDr. Jaroslav Kořan

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 17. dubna 2024

Bc. Tomáš Dvořák

Klíčová slova (česky)

Ekonomika, Finanční prostředky, Zpráva OECD, Rozpočet, Školský systém

Klíčová slova (anglicky):

Economy, Financial resources, OECD report, Budget, School system

Abstrakt (česky)

Peníze hýbou světem. Ne jinak je tomu ve výchovně-vzdělávacím systému. Jak ale naplnit poslání vzdělávat a formovat mládež, a zároveň zajistit ekonomickou soběstačnost vzdělávací instituce? To je otázka, na kterou ve své práci hledám odpovědi.

Diplomová práce je zaměřena na problematiku ekonomiky a financování školství v České republice (ČR). Zvláštní důraz je kladen na podání podrobné charakteristiky systému školství v ČR a financování jednotlivých typů škol. Významnou částí práce je zpracovaná finanční analýza zprávy OECD, některých vybraných ukazatelů, na jejímž základě bude následně zhodnocena současná situace a budou doporučena vhodná opatření, která by mohla vést k jejímu zlepšení.

V úvodu práce bude dán prostor k podrobné charakteristice současného systému českého školství. Na základě aktuální právní úpravy budou popsány jednotlivé druhy předškolních zařízení, škol a školských zařízení, přičemž je kladen důraz na podrobný popis rysů charakteristických právě pro jejich daný typ. Důležitou součástí je také charakteristika jednotlivých orgánů veřejné správy, které svou činností do oblasti školství zasahují. Velká pozornost je věnována financování jednotlivých typů škol, které je závislé na podobě jejich zřizovatele; jakým způsobem a z jakých prostředků jsou školy financovány v případě veřejného sektoru a jakým způsobem jsou financovány v případě sektoru soukromého. Pozornost je zaměřena také na problematiku financování regionálního školství.

Na závěr práce jsou na základě finanční analýzy a doporučení OECD menržena vhodná opatření, která by měla vést ke zlepšení zjištěné situace. Samozřejmostí je také vysvětlení, v čem konkrétním budou daná opatření pro budoucí stav školy přínosná a jakým způsobem by měla být implementována.

Abstract (in English):

Money makes the world go round. It is no different in the educational system. But how to fulfill the mission to educate and shape the youth, and at the same time ensure the economic self-sufficiency of the educational institution? This is the question I seek answers to in my work.

The diploma thesis is focused on the issues of economics and financing of education in the Czech Republic (CR). Particular emphasis is placed here on presenting a detailed description of the education system in the Czech Republic and the financing of individual types of schools. An important part of the work is the elaborated financial analysis of the OECD report, some selected indicators, on the basis of which the current situation will be subsequently evaluated and suitable measures that could lead to its improvement will be recommended.

In the beginning of the thesis, space will be given for a detailed description of the current system of Czech education. Based on the current legislation, individual types of pre-school facilities, schools and school facilities will be described, while the emphasis is on a detailed description of features characteristic of their given type. An important part is also the characteristics of the individual public administration bodies that intervene in the field of education through their activities. Much attention is paid to the financing of individual types of schools, which depends on the form of their founder, how and from what means schools are financed in the case of the public sector and how they are financed in the case of the private sector. Attention is also focused on the issue of financing regional education.

At the end of the work, based on the financial analysis and OECD recommendations, suitable measures are recommended that should lead to an improvement of the identified situation. It is also a matter of course to explain in what concrete way the given measures will be beneficial for the future state of the school and how they should be implemented.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	1
1 ÚVOD	2
2 HISTORICKÝ VÝVOJ ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ A JEHO FORMOVÁNÍ.....	2
2.1 FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ PŘED ROKEM 1989	3
2.2 FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ PO ROCE 1989.....	4
3 ROZDĚLOVÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ	5
4 SOUČASNÝ SYSTÉM ŠKOLSTVÍ – JEHO ŘÍZENÍ A FINANCOVÁNÍ.....	9
4.1 ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA PRO STANOVENÍ ROZPISU ROZPOČTU PRO RgŠ ÚSC 12	
4.2 ZÁKLADNÍ PRINCIPY FINANCOVÁNÍ ŠKOL A ŠKOLNÍ DRUŽINY	13
4.3 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY A VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY	15
4.4 STANOVENÍ NORMATIVŮ ONIV.....	15
4.5 NORMATIVY PRO ŠKOLY A ŠKOLNÍ DRUŽINU PRO ROK 2022.....	18
4.6 ROZPIS ROZPOČTU PRO ŠKOLY A PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY ŠKOLNÍCH	
DRUŽIN PRO ROK 2022	19
4.7 STANOVENÍ VÝŠE REPUBLIKOVÝCH NORMATIVŮ.....	20
4.8 JEDNOTKY VÝKONU PRO JEDNOTLIVÉ REPUBLIKOVÉ NORMATIVY	20
4.9 VÝŠE REPUBLIKOVÝCH NORMATIVŮ PRO ROK 2022.....	23
4.10 OPRAVNÉ KOEFICIENTY K REPUBLIKOVÝM NORMATIVŮM PRO ROK 2022.....	23
4.11 NORMATIVNÍ ROZPIS ROZPOČTU PROSTŘEDNICTVÍM REPUBLIKOVÝCH	
NORMATIVŮ 2022	25
4.12 STANOVENÍ VÝŠE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ NA PODPŮRNÁ OPATŘENÍ PODLE §	
16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA.....	25
4.13 STANOVENÍ VÝŠE REZERVY	26
4.14 STANOVENÍ ZÁVAZNÝCH UKAZATELŮ ROZPISU ROZPOČTU RgŠ ÚSC NA ROK	
2022.....	32
4.15 FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ A KVALITA VZDĚLÁVÁNÍ A VLIV NA CELKOVOU	
KVALITU ŽIVOTA	32
4.16 FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL	35
5 JAK BUDE VYPADAT STŘEDNÍ ČLÁNEK ŘÍZENÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ?	37
5.1 ŠKOLSKÝ OKRES (VIZE)	38

ODBORNÉ VEDENÍ ZAJIŠŤUJÍ MÍSTNÍ PEDAGOGIČTÍ LÍDŘI: OKRESNÍ ŘEDITEL VZDĚLÁVÁNÍ	
A JEHO TÝM OKRESNÍCH METODIKŮ.	38
6	FINANCOVÁNÍ ŠKOLSTVÍ V ZEMÍCH EU..... 40
7	ZPRÁVA OECD O STAVU ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ..... 41
7.1	ŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR 41
7.2	EKONOMICKÝ, VLÁDNÍ A DEMOGRAFICKÝ KONTEXT 42
7.3	ČTRNÁCT SAMOSPRÁVNÝCH KRAJŮ S VELKÝM POČTEM SAMOSPRÁVNÝCH OBCÍ 43
7.4	STÁRNOUCÍ POPULACE S NÍZKOU MÍROU MIGRACE..... 43
7.5	INDIKÁTORY NÍZKÉ ÚROVNĚ DŮVĚRY VE SPOLEČNOST A VE VLÁDU 46
7.6	ŠKOLSKÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE 47
7.7	VYSOCE VZDĚLANÁ POPULACE, OBVYKLE DOSAHUJÍCÍ VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁNÍ 49
7.8	HISTORICKY NÍZKÁ ÚROVEŇ TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁNÍ, ALE RYCHLÁ EXPANZE.....49
7.9	ZVLÁŠTĚ VÝRAZNÁ JE SOUVISLOST MEZI DOSAŽENÝM VZDĚLÁNÍM A ZAMĚSTNÁNÍM..... 50
7.10	KE KONCI POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY SE ČEŠTÍ STUDENTI POHYBUJÍ KOLEM PRŮMĚRU OECD..... 51
7.11	VÝBĚR OD 11 LET A SILNÁ VAZBA MEZI SOCIOEKONOMICKÝM SLOŽENÍM ŠKOLY A VÝKONEM51
7.12	POMĚRNĚ NÍZKÝ PODÍL PŘEDČASNĚ UKONČUJÍCÍCH ŠKOLNÍ DOCHÁZKU A STUDENTŮ, KTEŘÍ OPAKOVALI ŠKOLNÍ ROK 52
7.13	EKONOMICKÉ A VZDĚLANOSTNÍ NEROVNOSTI MEZI REGIONY ČR..... 53
7.14	PRUDKÝ POKLES POPULACE VE ŠKOLNÍM VĚKU ZPOCHYBNIL EFEKTIVITU SÍTĚ ŠKOL54
8	NÁMĚTY A PŘEDPOKLADY NOVÉ EKONOMIKY ŠKOLSTVÍ PLYNOUCÍ Z VÝŠE UVEDENÝCH ANALÝZ A DISKUSÍ. 55
9	EKONOMIKA SOUČASNÉ ŠKOLY, MOŽNOSTI A NÁVRHY JEJÍ OPTIMALIZACE – SOUBOR MANAGERSKÝCH OPATŘENÍ 58
10	ZÁVĚR – ZDROJE FINANCOVÁNÍ VZDĚLÁNÍ A MOŽNOSTI JEJICH OPTIMÁLNÍHO VYUŽITÍ 62
11	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY: 65
12	SEZNAM PŘÍLOH..... 67

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

KON – konzervatoř

KÚ – krajský úřad a Magistrát hl. města Prahy

MP – mzdové prostředky

MŠ – mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NIV – neinvestiční výdaje

NPO – Národní plán obnovy

ONIV – ostatní neinvestiční výdaje

OON – ostatní osobní náklady

PŘO – přímo řízené organizace uvedené v příloze č. 2 zákona č. 157/2000 Sb.

PZ – počet zaměstnanců

RgŠ – Regionální školství

RgŠ ÚSC – Regionální školství územních samosprávných celků

RN – republikový normativ

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

RVP GSP – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou

RVP DG – Rámcový vzdělávací program pro dvojjazyčná gymnázia

SŠ – střední škola

ŠZ – školský zákon

VOŠ – vyšší odborná škola

Zam. – zaměstnanci

ZUŠ – základní umělecká škola

ZŠ – základní škola

1 Úvod

Financování školství je proces, zajišťující, aby školy měly dostatečné zdroje na provoz a vývoj vědeckopedagogické a vědecké práce. Závisí na politických rozhodnutích, zákonech a pravidlech stanovených vládami a územními orgány. V některých zemích je financování školství založeno na principu daňových příjmů. To znamená, že vláda získává finanční prostředky prostřednictvím daní a tyto prostředky jsou následně použity na financování veřejných škol a univerzit. V jiných zemích jsou poplatky za školné běžné a tvoří tak hlavní zdroj financování soukromých škol a vysokých škol.

Soukromé finanční zdroje mohou být získávány například od sponzorů, nadací, grantů a dárců, a mohou být použity k financování specifických projektů nebo programů, jako jsou například stipendia, výzkum nebo vývoj nových vzdělávacích materiálů.

V mnoha zemích jsou veřejné školy financovány především z rozpočtu státu, ale také z dalších zdrojů, jako jsou například granty, dary, darování od firem, neziskových organizací nebo z poplatků od studentů a rodičů; v zemích EU jsou soukromé školy financovány ze soukromých zdrojů, jako jsou poplatky od studentů, dary a sponzorství.

V posledních letech se v mnoha zemích vyskytly diskuse o tom, jak zlepšit financování školství. Země EU se snaží zvyšovat výdaje na školství a poskytují více finančních prostředků pro rozvoj vzdělání. Diskutuje o zavedení soukromého financování vzdělání, například prostřednictvím vzdělávacích šeků nebo daňových úlev.

Celkově je financování školství důležitým tématem, které ovlivňuje nejen kvalitu vzdělání, ale může významně ovlivňovat i celkovou kvalitu života lidí.

2 Historický vývoj českého školství a jeho formování

Učitel obecné školy v dobách Marie Terezie bral od obce desátek, případně příspěvek od rodičů. Svým způsobem je tato forma financování školství aplikována i dnes, samozřejmě s ohledem na současné podmínky.

České školství znamená komplex 5500 základních a středních škol a 71 vysokých škol. Jde o všestranně významnou složku české společnosti, což lze

charakterizovat i tím, že ve školním roce 2022/2023 chodilo do základních škol 1 778 000 dětí.

2.1 Financování školství před rokem 1989

Hlavním zdrojem financí byl státní rozpočet. Ve vzdělávání před rokem 1989 měly ekonomické aspekty výrazný vliv na organizaci a řízení vzdělávacích institucí. Charakteristickými rysy byly především:

Centralizovaná kontrola: Vzdělávací instituce byly pod přímou kontrolou státu, což znamenalo, že finanční plánování a hospodaření s prostředky bylo řízeno centrálně. Rozpočty byly pevně stanoveny a školy musely vycházet s omezenými zdroji.

Omezený přístup ke zdrojům: Školy měly omezený přístup k materiálním a finančním zdrojům, což ovlivňovalo jejich schopnost poskytovat kvalitní vzdělání. Nedostatek učebních pomůcek a technologií snižoval efektivnost výuky.

Zaměření na ideologii: Vzdělávání bylo zaměřeno na ideologickou výchovu a vytváření "nového socialistického člověka". To znamenalo, že obsah výuky byl často politicky motivován a mohl být ovlivněn ideologií vládnoucí strany.

Omezená volnost výběru školy: Výběr vzdělávací instituce byl omezen plánováním počtu přijatých (chlapců a dívek na jednotlivé SŠ a VŠ) a často ovlivněn politickými a ideologickými faktory. Například územní orgány někdy bránily přístupu dětí na vybrané školy z důvodu třídního původu.

Omezené možnosti pro rozvoj: Vzdělávací instituce měly omezené možnosti pro rozvoj a inovaci vzdělávacích metod a technologií. Změny v obsahu výuky a metodách výuky byly prováděny minimálně a mohly být i politicky ovlivněny.

2.2 Financování školství po roce 1989

Hlavním zdrojem financování je vícezdrojové financování. V některých případech dochází i k situaci, že třeba podíl financování z fondů MMR je významnější nežli z MŠMT. Po roce 1989 se v České republice změnila situace v oblasti financování vzdělávání. Následující body představují některé hlavní prvky tohoto procesu:

Změny v právním rámci: Po roce 1989 byl zaveden nový právní rámec, ovlivňující financování vzdělávání. Byl vytvořen zákon o vzdělávání, který definuje základní pravidla pro financování vzdělávacích institucí a jejich činnosti.

Změny v systému financování: Změny v právním rámci vedly k postupnému přechodu od centralizovaného systému financování k systému decentralizovanému. V současné době jsou vzdělávací instituce financovány z několika zdrojů, jako jsou státní rozpočet, samosprávné orgány, soukromé zdroje nebo granty.

Zvýšení financování: Po roce 1989 došlo k výraznému zvýšení financování vzdělávání. Stát investuje více finančních prostředků do oblasti zejména základního a středního školství (podpora učňovského a vysokého školství stagnuje), podporuje také rozvoj soukromých vzdělávacích institucí.

Podpora inovací: Součástí změn v systému financování vzdělávání bylo rovněž podporování inovací v oblasti vzdělávání. Stát poskytuje podporu výzkumu a vývoji nových vzdělávacích metod a technologií a stejně tak i projektům zaměřeným na modernizaci vzdělávací infrastruktury. V oblasti podporované IT však brzdí vývoj nedostatek kvalifikovaných učitelů.

Financování speciálních potřeb: V rámci financování vzdělávání jsou v současné době poskytovány i finanční prostředky pro vzdělávání osob se speciálními potřebami, a tato oblast získává v posledních letech stále významnější místo v rámci financování vzdělávání.

V České republice je školství financováno převážně z veřejných prostředků, tedy z rozpočtu státu a obcí. Základní a střední školy jsou bezplatné, stejně jako veřejné vysoké školy. V současnosti se platí školné pouze na soukromých školách, které jsou financovány vícezdrojově, jednak z veřejných prostředků formou normativu na žáka, dále pak z příspěvků rodičů (školné) a ze sponzorských darů.

3 Rozdělování finančních prostředků

Finanční prostředky jsou rozdělovány podle konkrétních potřeb jednotlivých škol a vzdělávacích programů. Základní a střední školy mají stanovený rozpočet, ze kterého hradí náklady na platy pedagogů, provozní náklady do modernizace a vybavení škol.

V České republice jsou školy financovány ze státního rozpočtu prostřednictvím rozpočtů jednotlivých krajů a obcí. Financování školství je upraveno zákonem o financování školství, který určuje základní pravidla pro rozdělování financí na vzdělávání.

Finanční prostředky jsou přidělovány podle počtu žáků, kteří studují na dané škole, a podle toho, zda se jedná o základní, střední nebo vysokou školu. Finanční prostředky jsou také rozdělovány podle kvality výuky a dalších faktorů, jako je například zařízení školy.

Veřejné základní a střední školy jsou v České republice bezplatné, zatímco na soukromých středních a vysokých školách je nutné platit školné. Školné se liší podle typu školy a oboru studia.

Soukromé školy jsou přijímány do systému financování školství v České republice. Soukromé školy si také mohou účtovat školné od studentů.

Celkově se veřejné školství v České republice financuje ze státního rozpočtu a z rozpočtů krajských a obecních samospráv.

Je zde ale i věcná i organizační nepropojenost zdrojů využívaných jednotlivými resorty pro zvyšování kvalifikace nejen mladých lidí.

Podle zákona o pedagogických pracovnících jsou školy zřizovány kraji a obcemi jako příspěvkové organizace. Tyto organizace jsou financovány jednak ze státního rozpočtu, jednak z rozpočtů krajů a obcí.

Finanční prostředky jsou rozdělovány mezi školy podle různých kritérií, například podle počtu žáků, náročnosti studijního oboru, geografické polohy atd. Školy využívají přidělené prostředky na svůj provoz, jako jsou mzdy učitelů a ostatních zaměstnanců, nákup učebnic, materiálů a techniky, údržbu budov a další náklady spojené s provozem.

V poslední době se objevuje trend podporovat školy ze soukromých zdrojů, například prostřednictvím sponzorských darů od firem nebo individuálních dárců. Tyto zdroje jsou zatím na úrovni menších částek a nijak zásadně nemění systém financování školství v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje

rozdělování finančních prostředků mezi kraje a obce a finanční prostředky jsou následně určeny na krytí nákladů spojených s provozem základních a středních škol.

Podle zákona o financování školství mají obce a kraje povinnost zajistit financování provozu základních škol na svém území. Toto financování zahrnuje mzdy učitelů, materiál, učebnice a technické vybavení škol, údržbu budov a další náklady spojené s provozem základních škol.

Finanční prostředky jsou rozdělovány mezi školy na základě závazných kritérií, jako je počet žáků, náročnost studijního oboru, geografická poloha a potřeby v místě převažujícího průmyslového odvětví a další faktory. Podle těchto kritérií jsou stanoveny granty pro jednotlivé školy, které jsou určeny na krytí nákladů spojených s provozem školy.

Je také možné, aby základní školy získávaly finanční prostředky z jiných zdrojů, například jako dary od firem nebo individuálních dárců, granty ze soukromých nadací, nebo z evropských a jiných mezinárodních programů. Tyto prostředky mohou být použity na speciální projekty, třeba na modernizaci technického vybavení nebo na rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit.

Odborná učiliště jsou financována ze státního rozpočtu a z rozpočtů krajů, ve kterých se nacházejí. Tyto prostředky jsou určeny na pokrytí nákladů spojených se vzděláváním a provozem odborných učilišť. Finanční prostředky jsou poskytovány na základě několika kritérií, což je počet studentů, náročnost oboru, počet vyučujících, kvalita výuky a další faktory. Většina prostředků je určena na pokrytí nákladů spojených s provozem školy, tj. mzdy učitelů, náklady na provoz a údržbu budov, nákup učebních pomůcek a materiálů, technické vybavení a další náklady.

Odborná učiliště také mohou získávat finanční prostředky z jiných zdrojů, mezi které patří dotace z EU na podporu vzdělávání a odborné přípravy, sponzorské dary, nebo prostřednictvím placených kurzů a dalších aktivit. Celková výše finančních prostředků poskytnutých odborným učilištím se každoročně mění a závisí na mnoha faktorech, ku příkladu podle politické priority, vývoje ekonomiky, podle demografických změn a dalších faktorů.

Financování středních škol v České republice je podobné jako u základních škol, je z velké části zajištěno ze státního rozpočtu. Střední školy jsou příspěvkovými organizacemi zřizovanými kraji a obcemi, které jsou odpovědné za financování provozu těchto škol. Tyto prostředky jsou použity na mzdy učitelů a

zaměstnanců školy, materiál, techniku, údržbu budov a další náklady spojené s provozem středních škol.

Finanční prostředky jsou rozdělovány mezi střední školy podobně jako u základních škol, na základě různých kritérií, kterými je počet studentů, náročnost studijního oboru, úroveň školství a další faktory. Podle těchto kritérií jsou stanoveny granty pro jednotlivé školy, které jsou určeny na krytí nákladů spojených s provozem školy.

Navíc mohou střední školy získávat finanční prostředky z jiných zdrojů, což mohou být dary od firem nebo jednotlivých dárců, granty od soukromých nadací, evropských a mezinárodních programů, nebo prostřednictvím výzkumných projektů a dalších aktivit. Tyto prostředky mohou být použity na speciální projekty, třeba na rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit nebo na modernizaci technického vybavení školy.

Tabulka níže zobrazuje mezikrajské srovnání středních škol – počet žáků v letech 2010/11–2020/21.

Území	Školní rok										
	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Česká republika	532 918	501 220	470 754	448 792	435 542	427 107	424 849	421 535	420 814	423 838	432 906
Hlavní město Praha	70 583	67 213	64 389	62 309	61 189	61 598	63 262	64 060	65 022	66 762	68 651
Středočeský kraj	48 014	45 391	43 145	41 866	41 138	40 067	39 885	39 468	39 506	39 706	40 588
Jihočeský kraj	33 952	32 101	30 433	28 972	28 134	27 586	27 076	26 583	26 633	26 940	27 250
Plzeňský kraj	26 815	25 362	23 669	22 657	22 088	21 749	21 930	22 059	21 990	22 303	22 849
Karlovarský kraj	14 845	13 770	12 650	11 894	11 270	10 989	10 994	10 743	10 541	10 492	10 512
Ústecký kraj	43 317	40 438	37 862	35 940	34 447	33 474	32 991	32 388	32 151	32 121	32 905
Liberecký kraj	20 376	19 078	17 723	16 873	16 334	15 916	15 699	15 462	15 583	15 758	16 274
Královéhradecký kraj	29 745	28 038	26 370	25 044	24 615	23 881	23 652	23 184	22 522	22 455	22 956
Pardubický kraj	26 314	24 671	23 070	22 141	21 739	21 720	21 829	21 796	21 870	22 042	22 533
Kraj Vysočina	26 742	25 394	23 933	22 858	22 360	21 976	21 545	21 274	21 331	21 407	21 944
Jihomoravský kraj	60 184	56 500	52 638	49 670	47 791	46 695	46 184	45 920	45 611	45 755	46 762
Olomoucký kraj	34 482	32 185	30 443	29 130	28 183	27 437	27 158	26 880	26 754	26 742	27 266
Zlínský kraj	31 509	29 196	26 861	25 168	24 389	24 151	24 117	24 056	24 142	24 169	24 579
Moravskoslezský kraj	66 040	61 883	57 568	54 270	51 865	49 868	48 527	47 662	47 158	47 186	47 837

Zdroj: Český statistický úřad

Financování vysokých škol v České republice je rozděleno mezi stát a samotné vysoké školy. Zdroje financování jsou tedy většinou rozděleny mezi státní rozpočet a prostředky, které získávají vysoké školy samy. Stát poskytuje finanční prostředky na výzkum, výuku a na další aktivity spojené s provozem vysokých škol.

Tyto finanční prostředky jsou poskytovány z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jsou určeny pro financování veřejných vysokých škol.

Finanční prostředky jsou rozdělovány mezi vysoké školy podle různých kritérií, do nichž je zahrnut počet studentů, náročnost studijních oborů, výzkumná aktivita a další faktory. V rámci těchto kritérií jsou stanoveny granty pro jednotlivé vysoké školy, které jsou určeny na krytí nákladů spojených s provozem školy.

Vysoké školy mohou také získávat finanční prostředky z jiných zdrojů, což jsou mimo jiné výzkumné granty, soukromé dary, sponzorství od firem a jednotlivých dárců nebo prostřednictvím výuky placených kurzů a dalších aktivit. Tyto prostředky mohou být použity na speciální projekty, například na rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit, na zlepšení technického vybavení a infrastruktury, nebo na podporu výzkumné činnosti a další aktivity.

Výše státního rozpočtu na školství v České republice se každoročně mění a závisí na mnoha faktorech, mezi které patří politické priority, vývoj ekonomiky, demografické změny a další faktory.

V roce 2022 byla na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy alokována částka 157,7 miliard Kč. Tato částka zahrnuje finanční prostředky určené pro základní, střední a vysoké školy, grantové programy a další aktivity spojené s oblastí školství. Někteří kritici tvrdí, že výše rozpočtu na školství v České republice stále není dostatečná, zejména v porovnání s jinými zeměmi EU. Financování školství a úroveň vzdělanosti jsou dvě úzce související oblasti, ale ne vždy jsou tyto vztahy přímé. Financování školství určuje, jaké zdroje jsou k dispozici pro poskytování vzdělání, jako jsou prostředky na mzdy učitelů, nákup učebnic, stavební práce a další náklady spojené se vzděláním.

Nicméně, úroveň vzdělanosti závisí na mnoha důležitých faktorech, ze kterých je možno jmenovat kvalitu učitelů, učební plány, motivace studentů, podpora rodičů a další faktory. Úroveň financování školství může pomoci zlepšit některé aspekty vzdělávání, ale není zaručeno, že povede ke zlepšení celkové úrovně vzdělanosti.

Na druhé straně, nízká úroveň financování školství může znamenat nedostatečné zdroje pro poskytování kvalitního vzdělání, což může mít negativní dopad na růst úrovně vzdělanosti. Proto je důležité, aby vzdělávací systémy dostávaly adekvátní finanční podporu, ale zároveň aby byly zaváděny a udržovány kvalitní vzdělávací postupy.

Celkově lze říci, že finanční prostředky jsou důležitým faktorem pro vzdělávání, ale nejsou to zdaleka jediné faktory ovlivňující úroveň vzdělanosti. Kvalita vzdělání závisí na mnoha různých faktorech a je důležité věnovat pozornost všem těmto faktorům, aby se zlepšila celková úroveň vzdělanosti.

4 Současný systém školství – jeho řízení a financování

Základní a mateřské školy – zřizovatelem je obec v sídle školy; obec se má podílet na financování investičních akcí související se školou. To však často nelze realizovat za přispění obecních prostředků s ohledem na jejich regulovanou výši. MŠMT vytváří cestou vyhlášek a dalších administrativních aktů legislativní podmínky pro rozvoj škol v jednotlivých místech, ale s výjimkou případného spolu podílu na obtížně získatelných grantech EU, obcím mnoho nepomáhá. Významnou pomocí ZŠ v místech je pomoc MMR v oblasti krytí zdrojů pro modernizaci učeben, nové formy výuky (lesní školy). Doposud je velmi málo využíváno místních nestátních zdrojů (nadace, sbírky, dary).

Zásadním problémem, který zatím není ve školství řešen, je potřeba zlepšení plánování kapacit. Řešením by mohla být například jednoduchá aplikace propojující data o kapacitách škol, o počtech žáků a další demografická data z nichž plynou i počty dětí jednotlivých věkových kategoriích na sledovaných územních celcích. To vše na úrovni obcí, ORP i krajů.

SOU a SŠ, jejichž zřizovatelem je krajský úřad, jsou často z hlediska financování potřeb školy pouze pasivními účastníky procesu získávání finančních prostředků pro školu. Ve většině případů je jejich praxe oddělena od požadavků aktivní spolupráce, zejména s výrobními závody. Například na SOU a SPŠ není praxe ve výuce spojována s uplatněním případných výrobků na trhu. Vedení škol bývá za tyto snahy i sankcionováno. Vedení těchto škol se často setkává, zvláště ve mzdové oblasti, s odtržeností platných předpisů, např. o platech učitelů, od reality hospodářského či finančního krytí. Platy aktivních učitelů v pedagogickém procesu by měly dosahovat 130 % průměrných mezd v ČR.

VŠ vznikají ze zákona. MŠMT zajišťuje základní příspěvek na studenta, což zákonitě vede k tomu, že VŠ, pokud má k tomu předpoklady, zvláště v uplatnění výsledků svého výzkumu a vývoje v praxi, může získat nemalé prostředky z vlastní činnosti. Zde dochází k podfinancování činnosti, zvláště humanitních oborů VŠ.

Soukromé vysoké školy, mohou vybírat školné či sponzorské příspěvky na vlastní provoz. MŠMT zajišťuje, ve vztahu k VŠ, především vlastní podíl žadatele o grant EU.

V souladu s ustanovením § 9 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, hospodařilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) v době od prvního dne rozpočtového roku (tj. od 1. ledna 2022) do dne nabytí účinnosti zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky (dále jen „zákon o státním rozpočtu“) na tento rozpočtový rok podle ukazatelů rozpočtového provizoria.

Zákon o státním rozpočtu na rok 2022 nabyl účinnosti dne 19. března 2022. Postup při financování činnosti škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a dobrovolnými svazky obcí na rok 2022 je definován zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Výše a struktura zdrojů a závazných ukazatelů byla stanovena zákonem o státním rozpočtu na rok 2022.

V souladu s ustanoveními § 161, 161a, 161b, 161c a § 163 odst. 1 školského zákona lze finanční prostředky státního rozpočtu vyčleněné v rozpočtu kapitoly MŠMT pro právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení zřizované krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí (dále jen „RgŠ ÚSC“) rozepsat a poskytnout na zvláštní účet kraje a hl. města Prahy výhradně normativně.

Kvantifikace a struktura rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství včetně běžných výdajů na přímo řízené organizace (dále jen „PŘO“) MŠMT na rok 2022 je uvedena v následující tabulce:

	Běžné výdaje celkem v Kč	Mzdové prostředky v Kč	Odvody (vč. přídělu do FKSP) v Kč	Ostatní běžné výdaje v Kč
Výdaje RgŠ celkem:	187 108 026 460	125 699 202 353	44 981 958 533	16 426 865 574
Přímé výdaje RgŠ:	183 487 416 082	123 275 138 735	44 114 489 017	16 097 788 330
- zřizované ÚSC	169 882 634 199	123 275 138 735	44 114 489 017	2 493 006 447
- soukromé	11 053 228 775			11 053 228 775
- církevní	2 551 553 108			2 551 553 108
Přímé výdaje PŘO	3 620 610 378	2 424 063 618	867 469 516	329 077 244

Zdroj: MŠMT

Přehled vývoje výkonů v regionálním školství ve školních letech 2017/18 až 2021/22:

Druh školy	Výkony 17/18	Výkony 18/19	Výkony 19/20	Výkony 20/21	Výkony 21/22	Změna za rok (21/22 ku 20/21)	
						absolutně	relativně
Mateřské školy	362 756	363 776	364 909	357 598	360 490	2 892	100,81
Přípravné třídy ZŠ a přípravný stupeň ZŠ speciální	3 635	3 318	4 573	4 611	5 492	881	119,11
Základní školy	926 108	940 928	952 946	962 348	964 571	2 223	100,23
v tom 1. stupeň	575 699	573 442	563 346	555 089	545 711	-9 378	98,31
2. stupeň	350 409	367 486	389 600	407 259	418 860	11 601	102,85
Střední školy celkem	403 018	403 957	408 088	417 302	430 216	12 914	103,09
z toho povinná školní docházka	41 260	41 611	41 997	41 798	41 566	-232	99,44
Konzervatoře	3 495	3 569	3 612	3 686	3 676	-10	99,73
z toho povinná školní docházka	349	339	314	323	318	-5	98,45
Vyšší odborné školy	12 901	11 474	11 117	11 349	12 411	1 062	109,36
Regionální školství celkem	1711913	1727022	1745245	1756894	1776856	19 962	101,14

Zdroj: MŠMT

Poznámka: Výkony jsou uvedeny za všechny zřizovatele v RgŠ pouze v denní formě vzdělávání. Zdrojem dat je odbor informatiky a statistiky MŠMT.

Rozpis rozpočtu pro soukromé školství není z úrovně MŠMT prováděn – výše dotací pro jednotlivé subjekty vychází ze zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, a MŠMT poskytuje jednotlivým krajským úřadům a Magistrátu hl. města Prahy (dále jen „KÚ“) průběžně objemy finančních prostředků vyplývajících ze smluv uzavřených KÚ podle ustanovení uvedeného zákona. Normativy pro soukromé školství je MŠMT povinno stanovit vždy do 31. ledna daného kalendářního roku. Normativy pro soukromé školství pro rok 2022 byly zveřejněny na <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/normativy-soukromych-skol-na-rok-2022>. Předmětem tohoto materiálu je dále rozpis rozpočtu RgŠ ÚSC v roce 2022.

Kvantifikace a podrobná struktura rozpočtu běžných výdajů RgŠ ÚSC na rok 2022 je uvedena v následující tabulce:

Rozpočet neinvestičních výdajů (NIV) celkem	169 882 634 199 Kč
z toho mzdové prostředky vč. příslušenství	166 495 495 018 Kč
v tom: mzdové prostředky (MP)	123 275 138 735 Kč
z toho platy:	122 381 006 001 Kč
zákonné odvody (vč. přidělu do FKSP)	44 114 489 017 Kč
ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)	2 493 006 447 Kč

Zdroj: MŠMT

Ve srovnání se schváleným rozpočtem RgŠ ÚSC v roce 2021 je rozpočet běžných výdajů pro rok 2022 vyšší o cca 5,21 mld. Kč (tj. o cca 3 %).

4.1 Základní východiska pro stanovení rozpisu rozpočtu pro RgŠ ÚSC

Rozpočet pro RgŠ ÚSC pro rok 2022 oproti roku 2021 zohledňuje:

- plné pokrytí nárůstu počtu dětí, žáků, studentů ve školním roce 2021/2022 oproti roku 2020/2021,
- zvýšení prostředků na platy pedagogických pracovníků o 2 % od 1. 1. 2022,
- zvýšení finančních prostředků, včetně zvýšení počtu míst zaměstnanců v oblasti pedagogické práce, na větší dělení hodin výuky v základních a středních školách, v rámci maximálního počtu hodin výuky v základních a středních školách financovaného ze státního rozpočtu (tzv. PHmax),
- snížení finančních prostředků na ostatní neinvestiční výdaje (kompenzováno prostředky Národního plánu obnovy).

Rozpisem rozpočtu pro RgŠ ÚSC se stanovuje pro školy a školská zařízení zřizované krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí výše výdajů na vzdělávání a školské služby. Výši výdajů se míní celková výše neinvestičních výdajů poskytovaných ze státního rozpočtu podle § 160 odst. 1 písm. c) a d) školského zákona, členěných na mzdové prostředky včetně odvodů a na ostatní neinvestiční výdaje (dále jen „ONIV“). Součástí rozpisu rozpočtu je vládou regulovaný počet míst zaměstnanců.

4.2 Základní principy financování škol a školní družiny

Od roku 2020 se na základě zákona č. 101/2017 Sb. ve znění zákona 167/2018 Sb. změnil normativní systém financování škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí na tzv. normativně nákladový systém financování většiny druhů škol a pedagogické práce ve školní družině.

Zásadní změna se týkala financování pedagogické práce v mateřských, základních a středních školách, konzervatořích a školních družinách, která je financována na základě skutečného počtu hodin přímé pedagogické činnosti realizovaného těmito školami v souladu s příslušnými rámcovými vzdělávacími programy a školní družinou v souladu s § 118 školského zákona. Pedagogická práce ve vyšších odborných školách je i nadále financována normativně na studenta v akreditovaném vzdělávacím programu, jednotné normativy pro celou ČR však centrálně stanovuje MŠMT.

U nepedagogické práce v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích zůstává i nadále normativní systém financování, změnil se však způsob stanovení normativů, a to z jednotky výkonu dítě, žák, student na kombinaci jednotek výkonu ředitelství (právnícká osoba), další pracoviště školy a třída mateřské, základní a střední školy, žák konzervatoře a student vyšší odborné školy.

Základní umělecké školy (pedagogická i nepedagogická práce) jsou i nadále financovány normativně na žáka, změnila se pouze struktura normativů, které jednotně stanovuje MŠMT pro celou ČR.

Pro rok 2022 je v oblasti pedagogické práce promítnuto zvýšení platů o 2 %. Nařízením vlády č. 531/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, se zvýšily platové tarify pedagogických pracovníků od 1. ledna 2022 o 2 %.

Zvýšení platů pedagogických pracovníků v průměru o 2 % je promítnuto do jednotlivých složek platu v mateřské, základní a střední škole, konzervatoři a školní družině.

V normativně nákladovém systému financování pedagogických pracovníků (vč. asistentů pedagoga) je zvýšení platových tarifů promítnuto přímo na jednotlivé školy a školní družiny.

Normativy nenárokových složek platů pedagogických pracovníků pro školy a školní družinu jsou zvýšeny tak, aby celkové zvýšení platů pedagogických pracovníků bylo v průměru ve výši 2 %.

Normativy nenárokových složek platů pedagogických pracovníků pro školy a školní družinu, které nejsou zřízeny podle § 16 odst. 9 školského zákona, představují základní částku pro výpočet nenárokové složky na jednoho pedagogického pracovníka. Výsledná výše nenárokové složky na jednoho pedagogického pracovníka v těchto školách či školní družině se určí násobkem základní částky a opravného koeficientu zohledňujícího naplněnost běžných tříd a počet dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Do jednotlivých normativů je promítnuto následující zvýšení vyjádřené v měsíční výši na jednoho pedagogického pracovníka:

Druh školy, školní družina	2021 v Kč	2022 v Kč	Zvýšení	
			v Kč	v %
Pedagogický pracovník kromě asistenta pedagoga v:				
mateřské škole	807	827	20	2,5
mateřské škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, mateřské škole při zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, mateřské škole při zdravotnickém zařízení	7 452	7 640	188	2,5
základní škole	1 065	1 095	30	2,8
základní škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, základní škole při zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, základní škole při zdravotnickém zařízení	9 011	9 280	269	3,0
střední škole	868	891	23	2,6
střední škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, střední škole při zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	8 903	9 200	297	3,3
konzervatoři	6 276	6 450	174	2,8
školní družině	650	665	15	2,3
školní družině pro žáky uvedené § 16 odst. 9 školského zákona	4 875	5 020	145	3,0

Zdroj: MŠMT

Normativy pro nárokové a nenárokové složky platů asistentů pedagoga ve školách a školních družinách jsou zvýšeny tak, aby celkové zvýšení platů asistentů pedagoga bylo v průměru ve výši 2 % (v roce 2022 se, oproti roku 2021, průměrně zvýšil měsíční platový tarif asistenta pedagoga o cca 2,4 %).

Do jednotlivých normativů je promítnuto následující zvýšení vyjádřené v měsíční výši na jednoho asistenta pedagoga:

Druh školy, školní družina	2021	2022	Zvýšení	
	v Kč	v Kč	v Kč	v %
Asistent pedagoga v/ve:				
mateřské školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona	3 944	4 017	73	1,9
základní školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona	4 006	4 080	74	1,8
střední školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona	4 006	4 080	74	1,8
školní družině pro žáky uvedené § 16 odst. 9 školského zákona	2 370	2 413	43	1,8

Zdroj: MŠMT

4.3 základní umělecké školy a vyšší odborné školy

Od roku 2020 jsou normativy na žáka základní umělecké školy a studenta vyšší odborné školy v oblasti pedagogické práce stanovovány pro školy všech zřizovatelů ve stejné výši. Pro stanovení normativů na žáka základní umělecké školy v oblasti pedagogické práce je v roce 2022 použit průměrný plat 45 073 Kč. Pro stanovení normativů na studenta vyšší odborné školy v oblasti pedagogické práce je v roce 2022 použit průměrný plat 49 889 Kč. Normativy pro nepedagogickou práci jsou stanoveny ve stejné výši jako v roce 2021.

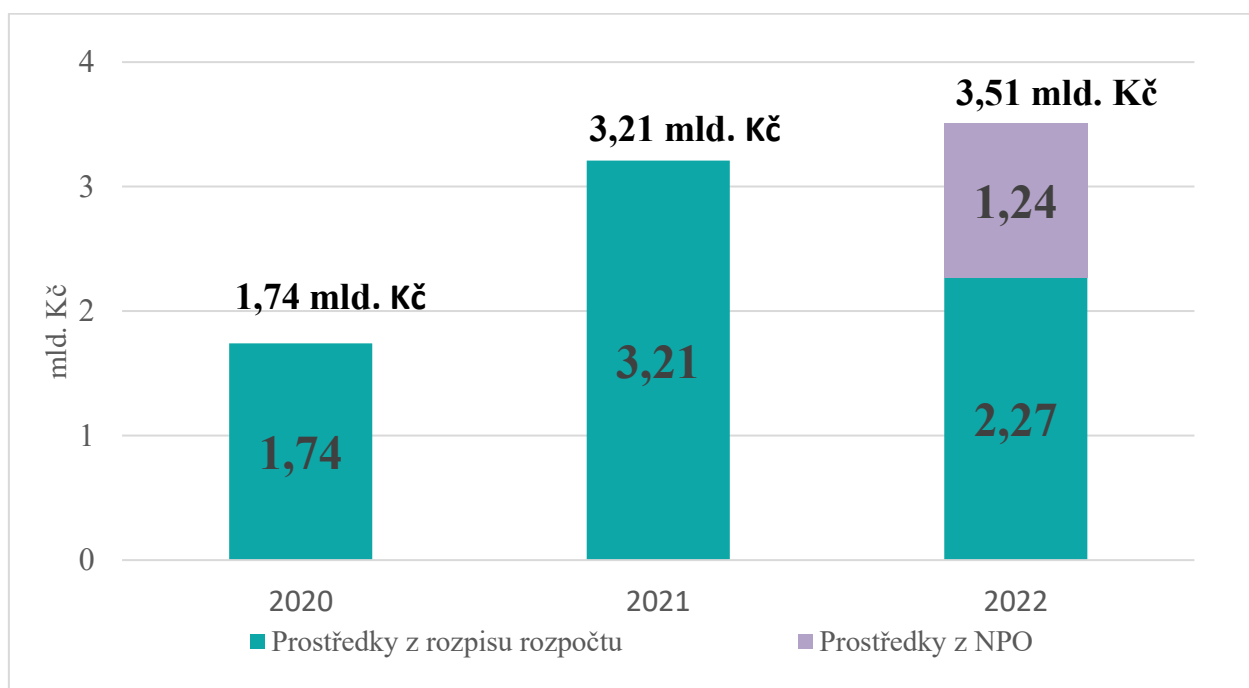
4.4 Stanovení normativů ONIV

Podle § 160 školského zákona lze z ONIV hradit např. výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice (pokud jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně), výdaje školy na dopravu při akcích v rámci

vzdělávání podle příslušného rámcového vzdělávacího programu. ONIV lze rovněž využít k hrazení náhrad za prvních 14 dnů nemoci zaměstnanců škol a školských zařízení.

ONIV byly v roce 2021 jednotlivým školám rozepsány v celkové výši 3,21 mld. Kč. V roce 2022 kromě ONIV poskytovaných prostřednictvím normativů v rámci rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ ÚSC ve výši 2,27 mld. Kč budou mateřským, základním a středním školám poskytnuty další finanční prostředky z Národního plánu obnovy (dále jen „NPO“) podle § 161 odst. 7 školského zákona ve výši 1,24 mld. Kč. V roce 2022 MŠMT tak poskytne na ONIV celkový objem finančních prostředků ve výši 3,51 mld. Kč.

MŠMT při stanovení ONIV, v rámci rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ ÚSC, zohlednilo také potřebu navýšení normativů na řídičská oprávnění, v reakci na zvyšování cen těchto služeb vztahujících se k lednu 2022. Nárůst dopadu zvýšení normativů na řídičská oprávnění mezi rokem 2022 a 2021 je ve výši téměř 60 mil. Kč. Vývoj objemu finančních prostředků ONIV poskytnutých jednotlivým školám v letech 2020 až 2022 zobrazuje následující graf.

Zdroj: MŠMT

MŠMT v roce 2022 poskytne, prostřednictvím NPO (materiál byl zveřejněn ve Věstníku MŠMT, sešit 1/2022, <https://www.msmt.cz/dokumenty/vestnik-msmt-01-2022>) v rámci cíle č. 3 zaměřeného na Mobilní digitální technologie pro znevýhodněné žáky základních a středních škol a konzervatoří v RgŠ ÚSC, další

finanční prostředky ve výši 462 mil. Kč na prevenci digitální propasti; v rámci cíle č.4 zaměřeného na Digitální technologie pro školy poskytne mateřským školám v RgŠ ÚSC další finanční prostředky ve výši 255 mil. Kč na pořízení učebních pomůcek, s cílem zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání, a dále základním školám a gymnáziím v RgŠ ÚSC další finanční prostředky ve výši 522 mil. Kč na pořízení digitálních učebních pomůcek, využitelných pro rozvoj infromatického myšlení žáků a jejich digitálních kompetencí, za účelem výuky dle revidovaného rámcového vzdělávacího programu (konkrétně RVP ZV, RVP G, RVP GSP či RVP DG). Celkový objem dalších finančních prostředků ONIV poskytovaných RgŠ ÚSC z NPO byl pro rok 2022 stanoven ve výši 1,24 mld. Kč.

Hodnoty normativů za cíl č. 3 a cíl č. 4 jsou vypočtené jako alokovaný objem finančních prostředků pro jednotlivé druhy škol RgŠ ÚSC v rámci NPO přepočtené na počet dětí a žáků (u SŠ a KON pouze v denní formě vzdělávání) vykázaných k 30. září 2021. Pro střední školy jsou ve sloupci ONIV z NPO uvedeny dvě hodnoty normativů. Hodnota ve výši 249 Kč je pro případ střední školy – tedy oborů vzdělání střední odborné školy nebo 4 letého gymnázia (normativ z NPO); druhá hodnota ve výši 749 Kč je pouze pro případ 4letého gymnázia (složení normativů pro 4 letá gymnázia z NPO).

Přehled normativů ONIV poskytovaných RgŠ ÚSC v rámci rozpisu rozpočtu přímých výdajů a z NPO pro rok 2022 na dítě, žáka, studenta v jednotlivých druzích škol je uveden v následující tabulce:

Druh školy	ONIV v rámci rozpisu rozpočtu v Kč	ONIV z NPO v Kč
mateřské škole v běžné třídě	450	741
mateřské škole ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ	1 150	741
přípravné třídě základní školy	600	887
přípravném stupni základní školy speciální	1 450	887
1. stupni základní školy v běžné třídě	1 710	887
2. stupni základní školy v běžné třídě	1 220	887
1. stupni základní školy ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ	2 300	887
2. stupni základní školy ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ	1 800	887
základní škole speciální	2 000	887
střední škole – obory vzdělání osmiletého gymnázia	900	749
střední škole – obory vzdělání šestiletého gymnázia	900	749
střední škole	800	249 resp. 749
konzervatoři	1 000	259
vyšší odborné škole	800	-
základní umělecké školy kromě individuální výuky	65	-
základní umělecké školy individuální výuka	120	-

Zdroj: MŠMT

4.5 Normativy pro školy a školní družinu pro rok 2022

Normativy pro školy a pedagogickou práci ve školních družinách MŠMT vyhlásilo na kalendářní rok a zveřejnilo ve Věstníku MŠMT podle § 161 odst. 1 školského zákona. Roční objem platových tarifů pedagogických pracovníků podle § 161 odst. 3 písm. a) školského zákona MŠMT stanovilo na základě nařízení vlády č. 341/2017 Sb.

4.6 Rozpis rozpočtu pro školy a pro pedagogické pracovníky školních družin pro rok 2022

MŠMT stanovilo pro jednotlivé právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, uvedené v § 161 odst. 1 školského zákona, tj. pro mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a pro pedagogickou práci školních družin, výši finančních prostředků na vzdělávání a školské služby podle § 161 odst. 3 písm. a) až h) a § 161 odst. 4 na kalendářní rok. Podrobný postup stanovení roční výše finančních prostředků pro školy a školní družiny zřizované krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle § 161 odst. 3 školského zákona je uveden v příloze č. 2 „Metodika pro stanovení objemu finančních prostředků pro RgŠ ÚSC“.

Finanční prostředky pro školy a pedagogickou práci ve školních družinách jsou stanoveny souhrnně ve výši:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	16 231 990 820	11 773 989 906	242 912 509	22 819,08
Středočeský	18 041 970 354	13 062 033 959	303 728 234	25 751,78
Jihočeský	8 821 228 264	6 382 419 206	153 902 977	12 651,84
Plzeňský	7 707 179 309	5 579 422 830	130 323 106	10 957,16
Karlovarský	3 769 872 017	2 733 213 351	58 168 269	5 356,09
Ústecký	10 800 922 753	7 823 551 454	176 539 872	15 449,15
Liberecký	6 128 462 773	4 441 386 087	97 060 466	8 793,79
Královéhradecký	7 669 156 762	5 558 656 630	120 501 052	11 001,83
Pardubický	7 472 951 733	5 409 777 830	126 473 443	10 672,97
Vysočina	6 994 342 643	5 067 268 415	112 992 123	10 038,24
Jihomoravský	15 890 635 817	11 519 820 461	246 719 658	22 840,28
Olomoucký	8 853 051 696	6 414 599 100	142 026 108	12 775,60
Zlínský	7 865 870 879	5 703 280 159	120 816 412	11 281,34
Moravskoslezský	15 546 956 131	11 269 989 014	242 311 025	22 338,60
RgŠ celkem:	141 794 591 951	102 739 408 402	227 4475 254	202 727,75

Zdroj: MŠMT

Normativní rozpis rozpočtu pro školy a pro pedagogickou práci ve školních družinách RgŠ ÚSC pro rok 2022 tvoří cca 83,47 % celkových rozpočtových zdrojů RgŠ ÚSC.

4.7 Stanovení výše republikových normativů

Prostřednictvím republikových normativů jsou z rozpočtu MŠMT vyčleněného pro RgŠ ÚSC, rozepisovány a poskytovány KÚ finanční prostředky pro školská zařízení, s výjimkou finančních prostředků na pedagogickou práci školních družin. KÚ rozepisuje a poskytuje jednotlivým právnickým osobám vykonávajícím činnost školských zařízení finanční prostředky prostřednictvím krajských normativů (§ 161a odst. 2 a § 161b odst. 2 školského zákona), jejichž stanovení a použití je v přenesené působnosti výkonu státní správy KÚ. Členění krajských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení apod. stanoví vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů.

Republikové normativy, podle § 161a a § 161b školského zákona stanovuje MŠMT jako roční výši výdajů připadajících na jednu rodinnou skupinu dětského domova, jedno lůžko kapacity ostatního školského zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči, jednoho ubytovaného ve školském zařízení podle § 117 odst. 1 písm. b) školského zákona, jedno dítě, žáka nebo studenta v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitu počtu zaměstnanců připadajících na příslušnou jednotku výkonu.

Do objemu neinvestičních výdajů určeného republikovými normativy jsou zahrnuty výdaje na školské služby, s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách, které poskytují například zařízení školního stravování, školská poradenská zařízení, domovy mládeže, internáty, zařízení pro zájmové vzdělávání, dětské domovy a další.

4.8 Jednotky výkonu pro jednotlivé republikové normativy

Od roku 2020 MŠMT stanovuje republikové normativy podle § 161a odst. 1 a § 161b odst. 1 zákona č. 101/2017 Sb. na tyto jednotky výkonu:

- 1 rodinná skupina dětského domova,
- 1 ubytovaný v internátu,
- 1 ubytovaný v domově mládeže,
- 1 dítě, žák, student.

Počet dětí, žáků a studentů je určen počtem dětí v mateřských školách přijatých ke vzdělávání v celodenním, polodenním nebo internátním provozu vč. dětí s individuálním vzděláváním dle § 34b školského zákona, v přípravných třídách základních škol a v přípravném stupni základních škol speciálních, počtem žáků v základních školách, ve středních školách a konzervatořích v denní formě vzdělávání vč. žáků plnících povinnou školní docházku v základních a středních školách a konzervatořích podle § 38 (vzdělávání v zahraničí) a § 41 (individuální vzdělávání) školského zákona, a počtem studentů ve vyšších odborných školách v denní formě vzdělávání. Přičemž děti v mateřských školách s individuálním vzděláváním, žáci základních a středních škol a konzervatoří s individuálním vzděláváním a vzděláváním v zahraničí jsou přepočteni koeficientem 0,05. Do počtu dětí a žáků nejsou započítány děti a žáci v mateřských a základních školách při zdravotnickém zařízení.

Počet dětí, žáků a studentů používaný pro republikové normativy se může lišit od počtu výkonů uváděného v materiálech odboru informatiky a statistiky MŠMT (např. ve statistických ročenkách), neboť pro stanovení republikových normativů dochází ke specifickým přepočtům.

Výchozími údaji pro stanovení výše republikových normativů pro rok 2022 jsou republikové normativy stanovené pro rok 2021, ve kterých jsou valorizovány platy pedagogických pracovníků pro jednotlivé kategorie republikových normativů o 2 %, což odpovídá průměrnému zvýšení platů pedagogických pracovníků v roce 2022. Důvodem, proč MŠMT vycházelo z republikových normativů roku 2021 bylo, aby bylo možné co nejlépe eliminovat možné důsledky pandemie covid-19. Průměrný rozpočtovaný plat pedagogických pracovníků z roku 2021 je zvýšen o 2 %.

Průměrný rozpočtovaný plat nepedagogických zaměstnanců je stanoven ve stejní výši jako v roce 2021. Průměrné rozpočtované platy pedagogických pracovníků a nepedagogických zaměstnanců v jednotlivých republikových normativech jsou pro rok 2022 stanoveny následovně:

	Průměrný plat pedagoga v Kč	Průměrný plat nepedagoga v Kč
rodinná skupina dětského domova	45 725	29 565
ubytovaný v internátu	44 084	24 521
ubytovaný v domově mládeže	42 586	23 383
dítě, žák, student*)	47 753	24 209

*) dítě, žák nebo student v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole

Zdroj: MŠMT

Vývoj výkonů ve školních letech 2019/20 až 2021/22:

Kategorie	Výkony 2019/20	Výkony 2020/21	Výkony 2021/22	Změna šk. r. 2021/22 oproti šk. r. 2020/21	
				absolutně	relativně
rodinná skupina dětského domova	587,00	589,00	592,00	3,00	100,51
ubytovaný v internátu	1 517,00	1 359,00	1 393,00	34,00	102,50
ubytovaný v domově mládeže	32 999,00	34 050,00	35 440,00	1 390,00	104,08
dítě, žák, student*)	1636	1 643	1 655	12 014,05	100,73
Celkem	1671	1 679	1 692	13 441,05	100,80

*) dítě, žák nebo student v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole

Zdroj: MŠMT

V republikovém normativu ONIV na jednu rodinnou skupinu dětského domova pro období roku 2022 dále není již zahrnuto mimořádné a jednorázové navýšení o částku 36 706 Kč, v souvislosti se zvýšenými výdaji po dobu nouzového

stavu vyhlášeného v souvislosti s onemocněním covid-19, ke kterému došlo v roce 2021.

4.9 Výše republikových normativů pro rok 2022

Kategorie	NIV celkem Kč	Prostředky na platy celkem Kč	ONIV celkem Kč	Počet zam.
Republikový normativ podle § 161a odst. 1 připadající na:				
1 rodinnou skupinu dětského	3 343 826	2 446 978	20 830	5,0811
1 ubytovaného v internátu	162 151	118 643	1 034	0,2561
1 ubytovaného v domově mládeže	47 637	34 844	319	0,0831
Republikový normativ podle § 161b odst. 1 připadající na:				
1 dítě, žáka, studenta*)	8 303	6 052	84	0,0189

*) dítě, žák nebo student v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole,

konzervatoři a ve vyšší odborné škole

Zdroj: MŠMT

4.10 Opravné koeficienty k republikovým normativům pro rok 2022

K republikovému normativu, stanovenému podle § 161b školského zákona, se pro rok 2022 stanovují opravné koeficienty zohledňující objektivní zvýšenou potřebu personálního zabezpečení malých školských zařízení v důsledku reálné hustoty sítě školských zařízení v kraji, vyjádřené počtem dětí, žáků studentů na 1 km².

Opravný koeficient zvyšuje objemy závazných ukazatelů rozepisovaných republikovým normativem podle § 161b školského zákona o 0,5 % násobeného podílem počtu dětí, žáků a studentů na 1 km² v ČR k počtu dětí, žáků a studentů na 1 km² v daném kraji.

V roce 2022 opravné koeficienty činí:

Kraj	Počet dětí, žáků a studentů podle § 161b odst. 1 ve šk.r. 2021/2022	Rozloha kraje v km ²	Dětí, žáků, studentů na km ²	Podíl ČR/kraj	Opravný koeficient k RN
Hl. m. Praha	195 527	496	394,21	0,053	1,0003
Středočeský	221 162	11 014	20,08	1,045	1,0053
Jihočeský	103 877	10 056	10,33	2,032	1,0102
Plzeňský	91 262	7 560	12,07	1,739	1,0087
Karlovarský	42 503	3 315	12,82	1,637	1,0081
Ústecký	126 037	5 335	23,62	0,889	1,0044
Liberecký	70 286	3 163	22,22	0,945	1,0047
Královéhradecký	85 872	4 757	18,05	1,163	1,0058
Pardubický	84 808	4 519	18,77	1,119	1,0056
Vysočina	79 898	6 925	11,54	1,819	1,0091
Jihomoravský	186 258	7 067	26,36	0,796	1,0040
Olomoucký	100 238	5 139	19,51	1,076	1,0054
Zlínský	89 703	3 965	22,62	0,928	1,0046
Moravskoslezský	178 057	5 555	32,05	0,655	1,0032
Celkem	1 655 487	78 866	20,99	1,000	1,0050

Zdroj: MŠMT

4.11 Normativní rozpis rozpočtu prostřednictvím republikových normativů 2022

Propočtem reálných výkonů školního roku 2021/2022 a republikových normativů 2022 byl stanoven normativní rozpis rozpočtu pro školská zařízení RgŠ ÚSC s výjimkou mzdových prostředků pro pedagogickou práci školních družin pro rok 2022:

Kategorie	Výkony 2021/22	NIV celkem Kč	Prostředky na platy celkem Kč	ONIV celkem Kč	Počet zam.
Rodinná skupina	592,00	1 979 544	1 448 610	12 331	3 008,02
ubytovaný v internátu	1 393,00	225 876 343	165 269 699	1 440 362	356,76
ubytovaný v domově	35 440,00	1 688 255	1 234 871	11 305	2 945,05
dítě, žák, student*)	1 655 486,65	13 814 225	10 069 094	139 756	31 445,12
Celkem normativní	1 692 911,65	17 707 902	12 917 846	164 833	37 754,95

*) dítě, žák nebo student v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole

Zdroj: MŠMT

Rozpis finančních prostředků prostřednictvím republikových normativů na školská zařízení, s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách RgŠ ÚSC, pro rok 2022 tvoří cca 10,42 % celkových rozpočtových zdrojů RgŠ ÚSC.

4.12 Stanovení výše finančních prostředků na podpůrná opatření podle § 16 školského zákona

Objem finančních prostředků na podpůrná opatření, uvedených v části A přílohy č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je stanoven podle počtu podpůrných opatření vykázaného v roce 2021 jednotlivými krajskými, obecními a svazkovými školami a školskými zařízeními v jednotlivých krajích ve výkazu R 43-01, a dále pak ve výkazu R 44-99 za měsíce září až prosinec 2021, u nichž je vykázáno datum začátku poskytování po 30. 9. 2021 nebo datum ukončení poskytování po 30. 9. 2021 a je zvýšen o objem finančních prostředků na podpůrná opatření uvedená v části B přílohy č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, stanovený podle skutečně vykázaného počtu

podpůrných opatření v měsíci prosinci 2021 ve výkazu R 44-99 za krajské, obecní a svazkové školy a školská zařízení v jednotlivých krajích.

Na podpůrná opatření bylo v roce 2022 rozepsáno:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	895 163 363	659 094 673	112 450	1 886,63
Středočeský	1 217 482 246	896 369 608	212 400	2 559,91
Jihočeský	482 493 324	355 148 949	201 100	1 022,06
Plzeňský	467 833 209	344 452 491	66 750	995,63
Karlovarský	265 012 343	195 032 060	158 750	549,44
Ústecký	753 236 477	554 367 571	405 300	1 598,37
Liberecký	322 217 411	237 196 037	105 150	680,86
Královéhradecký	490 197 399	360 869 524	136 250	1 017,26
Pardubický	423 083 244	311 456 609	125 200	894,29
Vysočina	325 324 860	239 463 895	132 950	687,74
Jihomoravský	1 088 235 359	801 111 277	325 650	2 229,74
Olomoucký	626 887 288	461 480 742	196 300	1 311,57
Zlínský	447 147 550	329 138 389	177 400	927,25
Moravskoslezský	864 113 388	636 062 077	340 750	1 791,59
RgŠ celkem:	8 668 427 461	6 381 243 902	2 696 400	18 152,34

Zdroj: MŠMT

Rozpis finančních prostředků RgŠ ÚSC na podpůrná opatření podle § 16 školského zákona pro rok 2022 tvořilo cca 5,10 % celkových rozpočtových zdrojů RgŠ ÚSC.

4.13 Stanovení výše rezervy

Pro rozpis rezervy na rok 2022 a pro změny rozpisu rezervy v průběhu roku stanovilo MŠMT, v souladu se zněním § 161c odst. 1 písm. c) školského zákona tato kritéria:

Kritéria pro rozpis rezervy:

Celkový objem finančních prostředků stanovený podle § 161 odst. 3 písm. a) až g) podle bodu 2.2, celkový objem finančních prostředků stanovený podle § 161a

a § 161b školského zákona, podle bodu 2.3 a celkový objem finančních prostředků stanovený na podpůrná opatření podle bodu 2.4. Rezerva se pro rok 2022 stanoví ve výši 0,2 % ze součtu objemů finančních prostředků uvedených ve větě první, a to ve struktuře závazných ukazatelů neinvestiční výdaje celkem, z toho prostředky na platy a prostředky na ostatní neinvestiční výdaje a počet zaměstnanců (dále jen „stanovených závazných ukazatelů“).

Celkový objem finančních prostředků na ostatní osobní náklady (dále jen „OON“) včetně povinných odvodů. Jednotlivým KÚ se rozepisuje objem finančních prostředků ve stejné výši jako v roce 2021.

Objem finančních prostředků podle počtu žáků dle § 20 odst. 5 školského zákona v základních školách ve výkazu M3 k 30. 9. 2021. Rezerva se pro rok 2022 stanoví jako součin celkového počtu žáků uvedených ve větě první v kraji a podílu celkové částky vyčleněné pro daný účel ve schváleném rozpočtu kapitoly 333 na rok 2022 a celkového počtu uvedených žáků v ČR.

II. Kritéria pro změnu rozpisu rezervy v průběhu kalendářního roku 2022:

MŠMT upraví výši rezervy, rozepsané pro rok 2022 podle bodu I, pokud: vláda v průběhu kalendářního roku 2022 rozhodne o změně v platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, účinné v daném kalendářním roce a rozpočet kapitoly MŠMT bude v tomto kalendářním roce odpovídajícím způsobem upraven;

Vybrané školy zřízené krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí budou organizovat ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou v podzimním zkušebním období roku 2022. MŠMT zvýší rezervu rozepsanou podle bodu I. úměrně počtu zkušebních dnů a počtu administrací zkoušky za uvedené školy v kraji;

KÚ vyčíslí významné zvýšení potřeby finančních prostředků v souvislosti s uplatněním ustanovení zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace.

MŠMT dále může na základě žádosti KÚ upravit výši rezervy, rozepsané pro rok 2022 podle bodu I., pokud: na základě prověření podle Čl. II odst. 4 a následné úpravy rozpisu rozpočtu podle Čl. III odst. 2 směrnice MŠMT čj. MSMT-14281/2018, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „směrnice“), vyčíslí KÚ výši provedených významných změn;

z údajů o předpokládaných počtech pedagogických pracovníků předkládaných školami a školními družinami podle § 161c odst. 9 školského zákona vyplyne významná změna výše finančních prostředků na platy pedagogických pracovníků mateřských, základních a středních škol a konzervatoří a školních družin v období od září do prosince roku 2022 v některém z krajů;

na základě Čl. XIV směrnice KÚ vyčíslí výši provedených úprav za školní rok 2021/2022 ve výši odpovídající objemu rezervy podle bodu I.3);

KÚ požádá o úpravu výše prostředků na OON rozepsaných podle bodu I.2), a to na vrub nebo ve prospěch prostředků na platy, rozepsaných do rozpočtu kraje na rok 2022 podle § 161 až 161b školského zákona.

Žádosti o úpravy výše rezervy podle bodů II.4 až II.7 předkládá KÚ MŠMT v termínech a v rozsahu stanoveném MŠMT.

Vláda rozhodne o vázání výdajů státního rozpočtu a KÚ požádá o promítnutí tohoto vázání, popřípadě jeho části, do rezervy stanovené podle výše uvedených kritérií.

Podle kritéria I.1) se rozepisuje:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	37 873 128	27 504 907	521 314	57,41
Středočeský	42 932 592	31 135 906	649 862	66,19
Jihočeský	21 069 354	15 271 526	330 542	32,51
Plzeňský	18 381 985	13 330 206	279 496	28,21
Karlovarský	9 079 217	6 593 096	125 760	13,91
Ústecký	26 030 695	18 888 258	380 344	40,16
Liberecký	14 438 451	10 478 543	208 536	22,21
Královéhradecký	18 305 837	13 288 957	259 367	28,21
Pardubický	17 735 892	12 860 717	270 974	27,24
Vysočina	16 414 572	11 908 609	242 620	25,21
Jihomoravský	37 735 349	27 397 162	529 859	58,31
Olomoucký	21 223 233	15 403 527	305 167	32,94
Zlínský	18 621 724	13 520 841	260 354	28,64
Moravskoslezský	36 499 814	26 494 744	519 814	56,13
RgŠ celkem:	336 341 843	244 076 999	4 884 009	517,28

Zdroj: MŠMT

Podle kritéria I.2) se rozepisuje:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na OON v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	154 049 881	115 134 440	0	0,00
Středočeský	149 301 669	111 585 702	0	0,00
Jihočeský	66 582 390	49 762 623	0	0,00
Plzeňský	43 616 020	32 597 922	0	0,00
Karlovarský	48 184 908	36 012 637	0	0,00
Ústecký	90 761 475	67 833 688	0	0,00
Liberecký	42 633 149	31 863 340	0	0,00
Královéhradecký	71 470 327	53 415 790	0	0,00
Pardubický	66 118 294	49 415 765	0	0,00
Vysočina	58 302 235	43 574 167	0	0,00
Jihomoravský	76 061 904	56 847 462	0	0,00
Olomoucký	61 626 096	46 058 368	0	0,00
Zlínský	76 955 652	57 515 435	0	0,00
Moravskoslezský	79 598 336	59 490 535	0	0,00
RgŠ celkem:	1 085 262 336	811 107 874	0	0,00

Zdroj: MŠMT

Ukazatel prostředky určené na OON je na rok 2022 stanoven na úrovni rozpisu rozpočtu roku 2021. Podle kritéria I.3) se rozepisuje:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	28 280 880	20 825 390	0	33,85
Středočeský	3 172 709	2 336 310	0	3,80
Jihočeský	6 262 065	4 611 241	0	7,49
Plzeňský	3 068 516	2 259 585	0	3,67
Karlovarský	1 875 493	1 381 070	0	2,24
Ústecký	2 263 616	1 666 875	0	2,71
Liberecký	3 430 589	2 526 207	0	4,11
Královéhradecký	2 719 467	2 002 553	0	3,25
Pardubický	1 328 474	978 258	0	1,59
Vysočina	2 461 585	1 812 655	0	2,95
Jihomoravský	6 543 389	4 818 401	0	7,83
Olomoucký	11 849 472	8 725 679	0	14,18
Zlínský	4 936 196	3 634 901	0	5,91
Moravskoslezský	1 367 548	1 007 031	0	1,64
RgŠ celkem:	79 559 999	58 586 156	0	95,22

Zdroj: MŠMT

Celkem se podle kritérií I.1) až I.3) rozepisuje k 1. 1. 2022 rezerva ve výši:

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	Prostředky na OON v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Hl. m. Praha	220 203 889	48 330 297	115 134 440	521 314	91,26
Středočeský	195 406 970	33 472 216	111 585 702	649 862	69,99
Jihočeský	93 913 809	19 882 767	49 762 623	330 542	40,00
Plzeňský	65 066 521	15 589 791	32 597 922	279 496	31,88
Karlovarský	59 139 618	7 974 166	36 012 637	125 760	16,15
Ústecký	119 055 786	20 555 133	67 833 688	380 344	42,87
Liberecký	60 502 189	13 004 750	31 863 340	208 536	26,32
Královéhradecký	92 495 631	15 291 510	53 415 790	259 367	31,46
Pardubický	85 182 660	13 838 975	49 415 765	270 974	28,83

Kraj	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	Prostředky na OON v Kč	ONIV v Kč	Počet zam.
Vysočina	77 178 392	13 721 264	43 574 167	242 620	28,16
Jihomoravský	120 340 642	32 215 563	56 847 462	529 859	66,14
Olomoucký	94 698 801	24 129 206	46 058 368	305 167	47,12
Zlínský	100 513 572	17 155 742	57 515 435	260 354	34,55
Moravskoslezský	117 465 698	27 501 775	59 490 535	519 814	57,77
RgŠ celkem:	1 501 164 178	302 663 155	811 107 874	4 884 009	612,50

Zdroj: MŠMT

Celková rezerva podle kritérií I.1) až I.3) je ve výši cca 0,88 % celkových rozpočtových zdrojů RgŠ ÚSC.

Po rozepsání finančních prostředků podle celkové rozpočtové rezerva RgŠ ÚSC:

	NIV celkem v Kč	Prostředky na platy v Kč	Prostředky na OON v Kč	ONIV v Kč
Zbývající rozpočtová rezerva	210 548 582	39 843 939	83 024 860	46 117 597

Zdroj: MŠMT

Rozpočtová rezerva tvoří cca 0,12 % celkových rozpočtových zdrojů RgŠ ÚSC. Tato rozpočtová rezerva může být v průběhu roku 2022 využita k úpravě rozpisu rezervy pro jednotlivé KÚ, na pokrytí financování nových podpůrných opatření ve školách a školských zařízeních, které nejsou zřizovány kraji, obcemi nebo dobrovolnými svazky obcí, dále k dofinancování dotací soukromému a církevnímu školství podle výsledných reálných potřeb, případně na financování nenadálých výdajů regionálního školství.

4.14 Stanovení závazných ukazatelů rozpisu rozpočtu RgŠ ÚSC na rok 2022

Rozpis rozpočtu na rok 2022 podle § 161 a násl. školského zákona, uvedený v bodech 2.2 až 2.5, je ve struktuře závazných ukazatelů stanoven následovně (údaje v Kč):

NIV celkem	169 672 085 617 Kč
Z toho:	
Mzdové prostředky	123 152 269 936 Kč
z MP – platy	122 341 162 062 Kč
z MP – OON	811 107 874 Kč
Odvody (vč. přídělu do FKSP)	44 072 926 831 Kč
ONIV	2 446 888 850 Kč
Počet zaměstnanců	259 247,54

Zdroj: MŠMT

4.15 Financování školství a kvalita vzdělávání a vliv na celkovou kvalitu života

Existuje několik ekonomických aspektů ve školství, které mohou být důležité pro správnou organizaci a řízení vzdělávacích institucí.

Jde především o:

Finanční plánování: Vzdělávací instituce musí mít pečlivě vypracovaný finanční plán, který zahrnuje náklady na výuku, platy učitelů, nákup materiálů a další náklady. Finanční plánování je důležité pro správné rozpočtování prostředků a zajištění finanční stability školy.

Efektivní využívání prostředků: Vzdělávací instituce by měla být schopna efektivně využívat prostředky, aby minimalizovala náklady a maximalizovala výstupy. To zahrnuje využívání technologií, optimalizaci vyučovacích metod a využívání zdrojů, jako jsou knihovny a online materiály.

Hospodaření s lidskými zdroji: Vzdělávací instituce musí být schopna správně hospodařit s lidskými zdroji, jako jsou učitelé a zaměstnanci. To zahrnuje správné náborové postupy, školení zaměstnanců a správné řízení pracovního prostředí.

Marketing a propagace: Vzdělávací instituce musí být schopna propagovat své služby a přilákat studenty. To zahrnuje správné marketingové strategie, včetně reklamy a propagace na sociálních médiích.

Zhodnocení kvality: Vzdělávací instituce musí být schopna hodnotit kvalitu svých služeb a výsledků, aby mohla zlepšovat své procesy a poskytovat lepší vzdělání. To zahrnuje sběr a analýzu dat, hodnocení výkonu studentů a monitorování kvality výuky.

Jestliže uvedené zásady promítneme do současné situace našeho školství musíme se zabývat, aspoň v podmínkách této práce, také počtem žáků na našich základních a středních školách. Přiložený tabulkový přehled o počtech žáků na základních školách do roku 2028 ukazuje, že ročníky, které do školy začnou přicházet v příštích pěti letech, nejsou početnější než současný ročník a kapacity v učebnách škol budou chybět dál.

Analytický materiál MŠMT odhaduje situaci v jednotlivých oblastech země do školního roku 2027/2028.

Oblast	2022/2023	2027/2028
Praha	120 222	123 731
Brno	35 097	36 913
Ostrava	27 838	27 498
Zlín	9 156	8 912
Olomouc	16 717	16 502
Jihlava	9 961	9 635
Pardubice	12 702	12 602
Hradec Králové	13 803	13 743
Liberec	14 585	14 078
Ústí nad Labem	11 488	10 986
Karlovy Vary	7 444	6 948
Plzeň	17 578	17 516
České Budějovice	16 292	16 419
Celá ČR	1 020 341	1 000 696

Tabulka počtu žáků na ZŠ Zdroj: MŠMT

V uvedeném časovém rozmezí se dá předpokládat, že počty žáků ZŠ celkově klesnou o 19 645.

Jestliže analyzujeme dostupná demografická data v období školních let 2020/2023 až 2027/2028 bude tento proces vyostřený. Řada územních oblastí se doslova pere s dostupností kapacit v obecných základních školách. Porovnáváme při tom obce s rozšířenou působností (ORP), což je mezistupeň mezi obecní a krajskou samosprávou zahrnující více obcí.

V celkem 31 ORP z 227 se nachází alespoň jedna škola, která má svou kapacitu naplněnu na 100 %. Takových škol je 39. V 142 ORP se nachází vždy alespoň jedna škola, která má svou kapacitu naplněnu z 95 %. Takových škol je 404. Z toho plyne, že téměř každá 10 základní škola kapacitním požadavkům neodpovídá a uvedená rizika v těchto školách budou trvat i pro další léta. Jde například o obvody Neratovice, Český Brod, Kralupy nad Vltavou, Brandýs, Stará Boleslav, Brno, a i dokonce i některé pražské části a obce, nacházející se v těsné blízkosti Hlavního města Prahy.

Ze statistických údajů plyne, že procentuálně by mohlo nejvíce dětí ve věku 6-14 let přibýt během následujících školních let, např. v ORP Bučovice, Moravské Budějovice, Moravský Krumlov, Pohořelice, Světlá nad Sázavou, Velké Meziříčí a Vlašim. Stejně tak bude perspektivně tento problém nutno řešit v Praze 1,3,5,7,10. Klesající počty žáků se budou projevovat postupně u měst, odkud lidé dlouhodobě odcházejí za prací (Aš, Bruntál, Kraslice, Mariánské lázně, Ostrov, Trutnov a Dvůr Králové nad Labem).

Posuzovat, plánovat a realizovat možnosti výstavby nových tříd v předstihu je úkolem starostů a radních dotčených lokalit. Ty však často narážejí na nedostatek potřebných demografických údajů. V těchto souvislostech je třeba konstatovat, že náš školský systém je v celé EU nejvíce decentralizovaný. Bez potřebných informací nemohou sebevětší příznivci rozvoje školských kapacit přijímat správná rozhodnutí.

Dochází k situaci, že daňové prostředky ekonomicky aktivních rodičů, mající trvalé bydliště jinde, než reálně žijí, putují jinam než tam, kde využívají, nebo hodlají využívat služeb veřejného školství. Nabízí se zde určité řešení, podle kterého by mohlo být zvýšení daně z nemovitosti finančně nejvýhodnější, pokud bude mít rodič trvalé bydliště v místě, kde vlastní i nemovitost.

4.16 Financování vysokých škol

Způsob financování veřejných vysokých škol je obsažen především v zákoně č.111/1998 Sb., o vysokých školách. Rozpočtová pravidla upravuje § 18, pravidla o poskytování příspěvku pak § 18 a. V každém případě musí být při řešení otázek financování vysokých škol respektován rovněž zákon č. 218/ 2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a dalších souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Pokud jde o financování výzkumné a vývojové činnosti vysokých škol upravuje způsoby dotování této činnosti veřejných vysokých škol zvláště zákon č. 130/ 2002 Sb., který řeší podporu vysokoškolského výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků.

Rozhodující je, že celkové objemy finančních prostředků pro oblast vysokých škol na běžný rozpočtový rok stanoví vždy zákon o státním rozpočtu. Kontrolu využívání a vyúčtování těchto prostředků, spolu s celkovými výsledky hospodaření, provádí MŠMT z podkladů jednotlivých vysokých škol.

Na základě platného znění zákona č.111/ 1998 Sb. § 18, odstavce 2 lze rozdělit rozpočtové příjmy veřejných vysokých škol do několika skupin. Jde především o:

Příspěvky, dotace a podporu ze státních rozpočtových prostředků, granty, příspěvky a podporu ze státních fondů, fondů EU a z výsledků spolupráce na programech zahraničních vysokých škol a institucí,

Ostatní výnosy vysokých škol z doplňkové činnosti a majetku.

Do první skupiny příjmů vysokých škol zahrnujeme především příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací, vědecko-výzkumnou, inovační a uměleckou činnost. Dále jde o podporu výzkumu experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštních právních předpisů (například – podpora aktuálních priorit) a samozřejmě o dotace ze státního rozpočtu z kapitoly 333 MŠMT. Do této skupiny možných příjmů vysokých škol zahrnujeme i příspěvky ze státních fondů a dílčí podporu z rozpočtů obcí a krajů.

Do druhé skupiny příjmů vysokých škol patří například granty a příspěvky odborných nadací (Hlávkova nadace), nadačních fondů, granty z fondů EU, včetně podílů na řešení mezinárodních vědeckých zadání zahraničních univerzit.

Zahrnujeme sem i podporu konkrétních vědeckých a výzkumných programů v rámci státních fondů zemí EU (Norské fondy).

Do třetí skupiny příjmů vysokých škol můžeme zahrnout například poplatky spojené se studiem na dané vysoké škole, příjmy z darů a dědictví, věnované dané vysoké škole, výnosy z vlastního majetku vysoké školy, nebo výnosy z doplňkové činnosti vysokých škol (například placená krátkodobá odborná spolupráce s podnikatelskými subjekty, které nemají vlastní výzkumnou a vývojovou základnu, ale potřebují ke splnění svých podnikatelských záměrů výsledky vlastního výzkumného a inovačního vývoje.)

Celkově lze konstatovat, že české vysoké školy pro svoji činnost uplatňují zásadu vícezdrojového financování, stejně jako je tomu i na řadě zahraničních univerzit a vysokých škol. Tento způsob financování vysokých škol se jeví jako vhodnější i pro další perspektivní rozvoj dané vysoké školy a její odborné propojení zvláště s výrobní praxí. V tomto smyslu se negativně projevují poněkud omezené možnosti uplatnění, zejména humanitních oborů vysokých škol oproti technickým a ekonomickým, včetně možností konkrétního dlouhodobého zapojení do řešitelských týmů zahraničních univerzit.

Základem financování veřejných vysokých škol nadále zůstávají příspěvky a dotace ze státního rozpočtu. Vedle těchto skutečností se v posledních letech stále více nepříznivě uplatňuje nepoměr v metodice uplatňování finančních prostředků, a to hlavně veřejným vysokým školám, od MŠMT. Stále významnějším kritériem se stává počet studentů, místo rozdělování těchto zdrojů podle výsledků vědeckovýzkumné a pedagogické činnosti, míry úspěšného uplatnění absolventů dané vysoké školy v praxi, a to především v oboru odborně přímo navazujícím na absolvované studium. Důležitým kritériem může být i aktivní účast konkrétní vysoké školy a jejích pedagogů v mezinárodních řešitelských týmech zahraničních univerzit a vědeckých institucí. Význam v tomto posuzování kvality výuky, a zároveň i přínosu dané vysoké školy pro praxi, je i aktivní podpora nově vznikajících startupů opírajících se o konkrétní výsledky vědeckovýzkumné aktivity jejich pedagogů, výzkumných pracovníků i studentů.

Českým veřejným vysokým školám se stále ve významnější míře nedaří pravidelně získávat potřebné finanční prostředky z mezinárodních výzkumných grantů EU a také spoluúčast našich vysokých škol na společných dlouhodobých výzkumných programech pod vedením zahraničních univerzit je minimální. Často to

souvisí i se současnou zhoršující se kvalitou výstupů vysokoškolského výzkumu, v němž stále převažuje tlak na kvantitu publikovaných výstupů před jejich kvalitou a významem pro další rozvoj vědy a výzkumu. Prezentace takových výstupů v renomovaných mezinárodních vědeckých bulletinech je spíše výjimkou.

Počet vysokoškolsky vzdělaných odborníků u nás, ve srovnání s ostatními zeměmi EU, se poměrně rychle zvyšuje. Neřešena zůstává převaha absolventů magisterského studia proti bakalářskému, která svým složením neodpovídá potřebám praxe, a to zvláště ve vztahu k aktivnímu uplatnění ve vystudovaném oboru. Tento stav, pokud nebude komplexně řešen, významně přispívá ke snižování efektu finančních prostředků vynaložených především státem, na zvyšování znalostí, odborné erudice a úspěšného celoživotního uplatnění absolventů českých vysokých škol.

5 Jak bude vypadat střední článek řízení ve vzdělávání?

Národní síť místních akčních skupin je jedním z iniciátorů vzniku Partnerství pro vzdělávání 2030+. Projekt Partnerství pro vzdělávání 2030+ chce přispět k naplnění Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, a tím k významnému plošnému zlepšení učení dětí. Konkrétně podporuje iniciativu řízení ze střední úrovně, tzv. střední článek řízení ve vzdělávání.

Na tematickém dni 4. února 2021 byl pracovními skupinami „Vzdělávání a Sociální“ představen první návrh, jak by měl v ČR fungovat "střední článek" ve vzdělávání. První koncept středního článku byl představen na konferenci v lednu 2021. Podrobněji je střední článek (níže jako školský okres) definován 10 principy, jejichž cílem je nastavit střední článek tak, aby byl funkční a zajistil efektivní řízení regionálního školství. Níže uvedené body chápeme jako východisko pro probíhající diskusi, které jsou předmětem dalšího rozpracování.

5.1 Školský okres (vize)

Nejpozději od r. 2027 v ČR bude fungovat „školský okres“. Školský okres je především odborná a podpůrná instituce, jejímž účelem je společně s pedagogy zlepšovat vzdělávací výsledky, wellbeing a rovné šance žáků ve veřejně financovaných MŠ, ZŠ a SŠ na svém území.

Školskému okresu se daří v roli odborného lídra rozvíjet a propojovat profesní učící se komunity ve všech školách. Daří se mu také snižovat extrémní závislost kvality vzdělávání českých dětí na tom, kde se narodí, v jaké rodině žijí a do jaké školy chodí. (Školské okresy pokrývají celé území ČR a podporují školy všech zřizovatelů včetně soukromých i církevních.)

Školský okres zajišťuje školám tzv. *vedení ze středu*, tj. činnosti nutné pro pedagogický rozvoj, které není možné efektivně organizovat z centra nebo ze školy nebo bez koordinace, zdrojů, pravomocí a vysoké odbornosti.

Činnosti školského okresu:

Odborně vést a podporovat společné učení škol, učitelů a ředitelů tak, aby se zlepšovalo učení všech dětí. Odbřemeňovat ředitele od nepedagogické zátěže.

Spolupracovat na koordinaci vzdělávací, zdravotní a sociální podpory pro ohrožené děti. Pečovat na svém území o dodržování pravidel v oblasti rovných šancí. Usnadňovat spolupráci mezi školami, zřizovateli, místními aktéry, krajem a centrem.

Odborné vedení zajišťují místní pedagogičtí lídři: okresní ředitel vzdělávání a jeho tým okresních metodiků.

Společně se svými kolegy ve školách rozvíjejí kulturu spolupracující profesionality, sdíleného vedení a trvalého učení všech.

Odborně spolupracují:

I) S pracovníky školských zařízení (PPP, SPC, SVP, zařízení pro výkon ústavní výchovy) a s organizacemi z oblasti zdravotní a sociální podpory žáků,

II) S místními aktéry v oblasti dalšího a neformálního vzdělávání na svém území.

Odbornou podporu si navzájem poskytují pracovníci školských okresů (okresní ředitelé vzdělávání a okresní metodici), a to v rámci profesních učících se komunit napříč školskými okresy. Odbornou podporu pro pracovníky školského okresu

zajišťují také experti z centra (MŠMT, Národního pedagogického institutu ČR), místních univerzit, nevládních organizací a další experti.

Služby zaměřené na snižování nepedagogické zátěže ředitelů zajišťuje **okresní provozní ředitel** (podřízený okresnímu řediteli vzdělávání) **a jeho provozní tým**. (Bude upřesněno, které odběremeňovací funkce by měl školám zařizovat školský okres a které zřizovatel.)

Školský okres je **financován ze státního rozpočtu** adekvátně svému účelu. Navíc administruje podstatnou část rozvojových projektů. Odhad nákladů ze státního rozpočtu na regionální školství:

- minimálně 1 % na odborné vedení (okresní ředitel + metodici)
- plus 1 % až 2 % na odběremeňovací služby (dle rozsahu služeb) (podstatnou část nákladů na odběremeňovací pokryje realokace)
- Administruje cca 25 % až 50 % grantů EU, MŠMT, MPSV, MZ apod. zaměřených na pedagogický a sociální rozvoj na svém území.
- V rámci svých projektů koordinuje spolupráci s odbornými nevládními organizacemi
- Slouží optimálně velkému území z hlediska požadavků na odbornost, dostupnost, hospodárnost a účinnost.

Za optimální je považován okres.

Odhaduje se, že bude potřeba v průměru jeden plný úvazek okresního metodika na 1800 žáků. Model je možné upravit na území ORP i kraje, ale v těchto případech lze zvažovat vyšší riziko neefektivity. Hranice školského okresu nemusí vždy přesně kopírovat hranice stávajících okresů. **Školský okres nese zákonnou spoluodpovědnost za kvalitu vzdělávání na svém území**, a to společně s MŠMT, zřizovateli, pedagogy a klíčovými místními aktéry. Každoročně skládá účty veřejnosti o zlepšování vzdělávacích výsledků, wellbeing žáků a snižování nerovností s oporou o více zdrojů dat (autoevaluace + opora o centrálně získávaná data).

Školský okres je součástí veřejné správy. Má právní formu propojující státní správu s krajskou, místní a profesní samosprávou. (V tomto bodě bude zapotřebí více času na odborné právní konzultace a na porozumění nejlepší světové praxi. Prozkoumat bude nutné i to, které ze stávajících právních forem se nejvíce přibližují našemu pojetí školského okresu.)

Jednotné strategické vedení, jménem všech klíčových aktérů na daném území, zajišťuje **rada školského okresu**. V radě jsou zástupci MŠMT, zřizovatelů, pedagogů a dalších klíčových místních aktérů. Zajištěna je vysoká úroveň

participace. Rada schvaluje strategický plán pedagogického rozvoje na území a monitoruje jeho dosahování. Ředitel školského okresu odpovídá radě za výkonné řízení v rámci schváleného strategického plánu. Vnímáme zde řadu rizik, zejména vzhledem k rozšířenému nefunkčnímu formalismu. Je třeba zajistit, že role rady bude nastavena tak, aby posilovala vliv školského okresu, jakožto pedagogického lídra území. Je také třeba vyjasnit roli ČŠI ve vztahu ke školskému okresu a řadu dalších otázek.

Již na podzim mají být na Svitavsku a Semilsku zahájeny pilotní projekty. Střední články by ve všech regionech měli fungovat od roku 2027. Proto je nanejvýš vhodné, aby se do diskuse zapojili všichni, kterých se změna řízení týká, tj. jak školská zařízení, tak zástupci ORP, krajů a dalších institucí.

6 Financování školství v zemích EU

Financování školství v zemích Evropské unie se v různých zemích liší, ovšem existují některé společné rysy.

Státní financování: Většina zemí EU financuje školství především ze státního rozpočtu. Rozsah a způsob financování se ale může lišit podle země. Například v Německu a Rakousku jsou státní příspěvky na školství rozdělovány mezi jednotlivé spolkové země, zatímco ve Francii a Itálii je financování řízeno centrálně.

Podpora z EU fondů: Evropská unie poskytuje finanční podporu pro vzdělávání a odbornou přípravu prostřednictvím různých fondů. Například programy Erasmus+ a Komenius poskytují finanční podporu pro výměnné pobyty a odborné stáže studentů, učitelů a dalších pracovníků v oblasti vzdělávání.

Financování speciálních potřeb: V mnoha zemích EU je kladen důraz na financování vzdělávání pro osoby se speciálními potřebami. Tyto osoby často vyžadují speciální vzdělávací metody a technologie, což může být nákladné. Nicméně většina zemí EU se snaží zajistit, aby tato skupina lidí měla přístup ke kvalitnímu vzdělávání bez ohledu na své zdravotní nebo jiné potřeby.

Celkově lze říci, že financování vzdělávání v zemích EU závisí na mnoha faktorech a liší se v závislosti na konkrétních podmínkách v dané zemi. Přesto většina zemí EU poskytuje značné finanční prostředky na podporu vzdělávání a snaží se zajistit rovné příležitosti pro všechny.

7 Zpráva OECD o stavu českého školství

7.1 Školní vzdělávání v ČR

V českém školství jsou zakořeněné nerovnosti. V mezinárodním srovnání bylo zjištěno, že průměrné socioekonomické zázemí studentů ve škole je velmi silně spojeno s průměrným výkonem školy a míra mobility ve vzdělávání je nejnižší v OECD. Zejména mezi čtrnácti českými regiony existují značné ekonomické rozdíly s různými problémy, pokud jde o vnitřní migraci a nezaměstnanost.

Vnitrostátní mechanismus financování pro přidělování finančních prostředků na „přímé náklady“ (včetně platů zaměstnanců) však nezahrnuje možnost rozhodnutí řešení takových nerovností – jednoduše přiděluje finanční prostředky na studenta s odlišnou stanovenou částkou pro pět různých věkových skupin (národní „normativ“). Kraje ČR pak odpovídají za přidělování těchto prostředků mateřským a základním školám (spravovaným obecními úřady) a školám, které přímo řídí (zejména poskytují vyšší sekundární vzdělávání).

České krajské úřady, které připravují regionální rozvojové plány a regionální mechanismy financování, jsou nepružné a jejich plány a mechanismy jsou příliš komplikované a zhoršují přizpůsobení financování strategickým prioritám. Většina českých regionů zároveň čelila problémům s efektivitou ve svých školských sítích s velkým poklesem populace ve školním věku. Existují důkazy o reorganizaci a konsolidaci v sítích škol, která byla podpořena mimo jiné mechanismem přidělování finančních prostředků na studenta. Potřeba další konsolidace zůstává strategickou výzvou v několika regionech, zejména pro školy nabízející nižší a vyšší sekundární vzdělávání.

Strategie vzdělávací politiky ČR Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (ministerstva) klade nově důraz na řešení nerovností v českém školství. Očekává se navrhované rozšíření péče v raném dětství a péče a zavedení povinného roku preprimárního vzdělávání, které lépe zmírní socioekonomické vlivy na rozvoj učení v raném dětství. Studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají zákonné právo na podpůrná opatření v běžném vzdělávání, což by mělo podpořit snahu o snížení podílu dětí vzdělávaných v segregovaném vzdělávání. Jasnou prioritou je hlavně zajištění více zdrojů na platy učitelů, které jsou v mezinárodním srovnání i ve srovnání s ostatními absolventy VŠ v České republice velmi nízké.

Ministerstvo školství vytvořilo nové kariérní struktury pro učitelské povolání, i když problémem je zajistit dodatečné finanční prostředky, aby bylo možné toto plně realizovat. V porovnání s průměrem OECD je výše výdajů na studenta ve věku 6 až 15 let v ČR velmi nízká.

Politická nestabilita má dopad na kapacitu obecného řízení, na ministerstva a jeho podřízené organizace a existují značné problémy s vysoce roztržštěnou místní správou.

7.2 Ekonomický, vládní a demografický kontext

Před mezinárodní finanční krizí bylo meziroční tempo růstu české ekonomiky nad průměrem OECD. Česká republika však patří mezi země OECD, kde měla mezinárodní finanční krize největší dopad na ekonomický růst.

Mezi lety 2007 a 2009 se růst reálného domácího produktu (HDP) snížil o deset procentních bodů. Hlavním faktorem ekonomické kontrakce byla slabá domácí poptávka, ale svou roli sehrál i zpomalující růst exportních trhů (OECD, 2014a). Na začátku hospodářského oživení v polovině roku 2013 HDP klesl téměř o 4 % pod svůj předkrizový vrchol (OECD, 2014a). Ekonomický růst v roce 2015 výrazně zrychlil (OECD, 2016) a předpokládá se, že bude pokračovat nadále.

Míra nezaměstnanosti je nižší než průměr v OECD. Míra nezaměstnanosti se však mezi českými regiony výrazně liší, od 3,3 % v Praze, po více než 11,4 % v Ústeckém kraji.

Mezinárodní finanční krize zasáhla i český trh práce. V porovnání s oblastí OECD se růst zaměstnanosti v ČR více zpomalil a v letech 2009, 2010 a 2011 byl záporný (OECD, 2015a, tabulka 1.A1.1).

Výrazně se zvýšila míra nezaměstnanosti mladých lidí, která je nyní nad průměrem OECD. Obecně platí, že v zemích OECD byla recesí nejvíce zasažena mládež.

Česká míra nezaměstnanosti mladých lidí zůstává v rámci Evropské unie (EU) nižší než průměr v zemích OECD (22,2 % v roce 2014: Hranice chudoby je 50 % mediánu disponibilního příjmu v každé zemi).

Stejně jako v jiných zemích OECD pomohla omezení mezd během recese omezit ztráty zaměstnanosti (tabulka 1.1), v České republice však došlo ke

skutečnému poklesu mezd, což přispělo k ekonomickým potížím, zejména u lidí s nižšími příjmy (OECD, 2015a). Zejména po krizi se minimální mzda, v poměru k mediánu národní mzdy, snížila o pět procentních bodů. V porovnání s mediánem i průměrnými národními mzdami je minimální mzda v ČR nejnižší v OECD. Pracovní doba potřebná k úniku z chudoby za minimální mzdu je pro osamělého rodiče nereálná; v domácnostech s dvěma rodiči za minimální mzdu by oba rodiče museli pracovat, aby zajistili, že děti nebudou vyrůstat v chudobě (OECD, 2015a). Existují rovněž indikátory toho, že se práce stala nejistější, když jeden z deseti českých pracovníků nyní pracuje na dobu určitou (to představuje 25% nárůst mezi lety 2007 a 2014).

7.3 Čtrnáct samosprávných krajů s velkým počtem samosprávných obcí

V roce 2002 došlo v České republice k významné reformě veřejné správy, kdy bylo ustaveno čtrnáct samosprávných krajů, včetně hlavního města Prahy. Tento odklon od centralizované správní struktury zejména poskytl 14 regionům autonomii řídit svůj vlastní vzdělávací systém. Čtyři české kraje jsou domovem téměř poloviny (47 %) české populace: Praha, Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský. V českých krajích působí především školy poskytující vyšší sekundární vzdělávání.

V ČR je přes 6 000 samosprávných obcí, z toho pouze 453 městských obcí. Mezi nimi je pět „měst“, tedy obcí nad 1 milion obyvatel: Praha, Brno, Ostrava, Plzeň a Liberec.

Naprostá většina českých obcí je tedy „venkovských“ s méně než 3 000 obyvateli. Polovina z celkového počtu obcí v ČR je soustředěna ve čtyřech krajích: Středočeský kraj (18 %), Kraj Vysočina (11 %), Jihomoravský kraj (11 %) a Jihočeský kraj (10 %). Obce provozují předškolní a základní školy (základní a nižší sekundární vzdělávání), i když ne všechny české obce mají školu.

7.4 Stárnoucí populace s nízkou mírou migrace

Česká republika má 10,5 milionu obyvatel (tabulka 1.2). Stejně jako v řadě zemí OECD česká populace stárne. Mezi lety 1990 a 2015 vzrostla česká populace ve věku 15 až 64 let o 2,6 %, ale česká populace ve věku 65 a více let vzrostla o

47%, zatímco populace ve věku 15 let a mladší se zároveň zmenšila o 28 %. Pokles v populaci školního věku byl strmý. Stárnoucí populace je v Evropské unii společným problémem. Odhaduje se, že do roku 2030 bude míra závislosti ve stáří (65 let a starší / populace ve věku 15 až 64 let) v České republice na úrovni 35%, což je o deset procentních bodů více než v roce 2013 (Evropská komise, 2015a, tabulka 1.1. 14). I když by to zůstalo těsně pod průměrem EU, tyto populační projekce naznačují značné tlaky na zajištění financování vzdělávání v budoucnu vzhledem ke zvýšeným potřebám penzijního financování. V roce 2011 vydala Česká republika na veřejné důchody 8,9 % HDP, což je nad průměrem OECD 7,9 % (OECD, 2015c). Česká republika postupně zvyšuje věk odchodu do důchodu (stejně jako ostatní země OECD) na 66 let, přičemž strměji se zvyšuje u žen, aby se vyrovnal důchodový věk pro muže a ženy. V současné době odcházejí muži i do důchodu ve věku 62 let a 8 měsíců a ženy ve věku 61 let a 4 měsíců (OECD, 2015c).

Porodnost byla na počátku 21. století nízká, ale mezi lety 2005 a 2010 se značně zvýšila; počet živě narozených dětí je od roku 2011 relativně stabilní a v roce 2014 činil 109 860 (ČSÚ, 2015, tabulka 4.10).

Růst populace mezi lety 2003 a 2012 byl tažen migrací. Česká populace však zůstává etnicky velmi homogenní. Mezi zeměmi OECD má Česká republika jeden z nejnižších podílů obyvatel narozených v zahraničí, i když od roku 2000 se tento podíl výrazně zvýšil a v roce 2013 činil 7,0 % (OECD, 2015d, obrázek 1.11). Cizinců s povolením k pobytu je méně než půl milionu (4,1 % populace v roce 2013) (OECD, 2015d). Podíl cizinců s trvalým pobytem se od roku 2010 neustále zvyšuje a v roce 2014 činí 55 %, tedy čtvrt milionu trvale bydlících obyvatel (Český statistický úřad, 2015).

V letech 2003 až 2012 byl největší příliv migrantů ze Slovenské republiky, Ukrajiny a Vietnamu. Tyto tři národnosti tvořily 57 % zahraničních rezidentů v ČR (OECD, 2015d). V roce 2013 byli nejpočetnější migranti ze Slovenské republiky, zároveň největší odliv tvořili občané Ukrajiny (v roce 2013 čistý odliv 7 000 Ukrajinců). Bussolo, Koettl a Sinnott (2015) odhadují potřebu čisté migrace ve výši 4,6 na 1000 obyvatel mezi lety 2015 a 2025, aby bylo dosaženo náhrady obyvatelstva. To je mnohem vyšší, než čistá migrace v posledních letech.

V roce 2013/14 tvořili migranti méně než 2 % školní populace (MŠMT, připravujeme). Podíl migrantů ve vzorku PISA 2003 byl 1,3 % a ve vzorku PISA 2012 3,2 %. V obou průzkumech byla zjevná výkonnostní nevýhoda u studentů z řad migrantů, ale nebyla tak výrazná jako v průměru v OECD (OECD, 2013a, tabulka II.3.4b). Bližší pohled na výkon tří hlavních skupin migrantů ukazuje nadprůměrný výkon u studentů z Vietnamu a podprůměrný výkon u studentů ze Slovenské republiky a Ukrajiny (OECD, 2013a, tabulka II.3.11).

Nárůst výdajů na vzdělávání od roku 2005 stále stoupá, ale investice do školství zůstávají poměrně nízké.

Česká republika má, ve srovnání s ostatními zeměmi OECD, omezenější potenciální zdroje dostupné na vzdělávání, o čemž svědčí její poměrně nízký národní důchod (v roce 2012 činil hrubý domácí produkt [HDP] na hlavu 25 364 USD oproti 33 732 USD v průměru v roce 2012). OECD) (obrázek 1.2). Na rozdíl od průměru OECD ČR od roku 2000 postupně zvyšuje veřejné výdaje na vzdělávání jako procento celkových veřejných výdajů (z 8,0 % na 8,9 %; oproti poklesu z 11,8 % na 11,6 % v průměru) (OECD, 2015e, tabulka B4.2). Ve stejném období vzrostly také veřejné výdaje jako procento HDP (z 3,2 % na 3,7%).

Mezi roky 2005 a 2012 vzrostly výdaje na primární, sekundární a postsekundární neterciární úrovni o 14%, tedy přesně stejným tempem jako v průměru v OECD (OECD, 2015e, tabulka B1.5a). Vzhledem k poklesu české školní populace za stejné období o 15% (viz také obrázek 1.3) se však výdaje na studenta zvýšily o 34%, což je vyšší nárůst než v průměru OECD (21 %) (OECD, 2015e, tabulka B1.5a). K daleko většímu nárůstu výdajů na studenta došlo na terciární úrovni, a to rychleji než v průměru v OECD (33% nárůst v ČR; 11% v průměru v OECD) (OECD, 2015e). To se odráží v ukazateli výdajů v procentech HDP: od roku 2005 výdaje na primární a sekundární úrovni mírně poklesly, ale v roce 2012 byly zpět na úrovni roku 2005 (2,8 %); naproti tomu výdaje na terciární úrovni stabilně rostly z 1,0 % HDP na 1,4 % v roce 2012 (OECD, 2015e, tabulka B2.2).

Ve srovnání s průměrem OECD jsou výdaje na studenta na primární úrovni obzvláště nízké. U primárního a nižšího sekundárního vzdělávání jsou výdaje na vzdělávací instituce v poměru k HDP o 0,7procentního bodu nižší než v průměru v

OECD. Kumulativní výdaje na studenta (ve věku 6 až 15 let) patří k nejnižším v OECD (54 519 USD ve srovnání s průměrem 83 382 USD). Na základě těchto ukazatelů a také relativně menšího podílu české dospělé populace vzdělané na terciární úrovni řadí OECD (2014a) Českou republiku mezi země OECD s nejnáročnějším demografickým, sociálním a ekonomickým kontextem pro povinné vzdělávání.

7.5 Indikátory nízké úrovně důvěry ve společnost a ve vládu

Podle výsledků různých průzkumů se zdá, že v české společnosti panuje obecně nízká důvěra. Například: výsledky průzkumu Pew Research Center v roce 2007 odhalily, že přibližně 60 % dotázaných jedinců nesouhlasilo s tvrzením, že „většina lidí v této společnosti je důvěryhodná“, také čeští dospělí účastníci se průzkumu OECD Survey of Adult Skills uváděli poměrně nízkou úroveň mezilidské důvěry (např. OECD, 2014c, graf A8.4). Zdá se, že roste také nedůvěra v českou vládu: výsledky Mezinárodního programu sociálního průzkumu poukazují na zhoršení úrovně důvěry ve vládní úředníky (státní úředníky) v České republice v letech 1996 až 2006, a výsledky průzkumu Gallup World Poll naznačují, že mezinárodní finanční krize dále podpořila dojem, že česká vláda je zkorumpovaná (OECD, 2014d, obrázek 7.9). Podle Guasti et al. (2014) existuje silná vládní rétorika o nutnosti řešit korupci, která je problémem všech politických stran a česká média i policie hrají aktivní roli v odhalování politické korupce.

Zdá se však, že existuje větší důvěra ve vzdělávací systém. Podle výsledků průzkumu Gallup World Poll jen něco málo přes 60 % dotázaných jednotlivců v České republice uvedlo, že v roce 2006 i 2012 důvěřují vzdělávacímu systému, což je podobné průměru mezi zúčastněnými zeměmi (Černá, 2014, obrázek 2). Ve Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 (dále jen „Strategie 2020“) se uvádí, že nejistota ohledně toho, jaké politické kroky by ministerstvo a další klíčoví tvůrci politik přijali, zesílila rostoucí úroveň nejistoty ve vzdělávacím systému; a vzájemná důvěra mezi různými zainteresovanými stranami ve vzdělávání klesá (MŠMT, nd).

Zdroj: OECD (2014b), Výsledky PISA 2012: Co studenti vědí a umí (I. díl, přepracované vydání, únor 2014): Výkon studentů v matematice, čtení a přírodních vědách, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208780-cs>, tab.1.2.27.

7.6 Školský systém v České republice

Český školský systém je vysoce diferencovaný a je organizován do tří hlavních stupňů:

primární stupeň základního vzdělávání,
sekundární stupeň základního vzdělávání,
terciální stupeň středoškolské vzdělání .

České děti musí docházet do školy po dobu devíti let. Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku následujícího po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku, není-li povolen odklad.

Všechny děti dokončí prvních pět let povinné školní docházky (1. až 5. školní rok) v základní škole, obvykle ve věku od 6 do 10 let. To odpovídá prvnímu stupni základního vzdělávání a je mezinárodně ekvivalentní primárnímu vzdělávání (ISCED [mezinárodní standard Klasifikace vzdělání]).

Druhý stupeň základního vzdělávání zahrnuje čtyři roky (6. až 9. školní rok) od typického věku 11 až 14 let. Většina dětí pokračuje ve druhém stupni základního vzdělávání v základní škole. Od 11 nebo 13 let se však děti mohou rozhodnout studovat nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2) v jiné instituci.

- Gymnázium (školy nabízející šestileté nebo osmileté studijní programy). Studenti prokazující silné akademické dovednosti mohou nastoupit na gymnázium po ukončení 5. ročníku v typickém věku 11 let (8letý studijní program), případně po dokončení 7.ročníku v typickém věku 13 let (6letý studijní program)
- Konzervatoř. Studenti se zvláštním výtvarným, hudebním nebo pohybovým nadáním se mohou po ukončení 5. ročníku základní školy (typický věk 11 let) zapsat do osmiletého studijního programu.

Přijetí do těchto typů škol může vyžadovat, aby děti absolvovaly přijímací zkoušku nebo zkoušku způsobilosti. Všechny takové podmínky a požadavky stanoví škola.

Děti se speciálními vzdělávacími potřebami mohou absolvovat základní vzdělávání v běžných třídách základních škol (individuální integrace), ve

speciálních třídách základních škol (skupinová integrace) nebo ve speciálních školách, které jsou určeny pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami mohou ve vhodném rámci absolvovat desetiletý program.

Středoškolské vzdělání (vyšší sekundární vzdělání) zahrnuje nabídku různých vzdělávacích programů, po jejichž absolvování získá většina studentů kvalifikaci mezinárodně ekvivalentní vyšší sekundární kvalifikaci (ISCED 3). Studium od typického věku 15 let a na různých typech škol mohou studenti získat:

- „Střední vzdělávání“ (dvouleté programy, které nevyžadují osvědčení o absolvování, ve skutečnosti je klasifikováno jako ISCED 2). V roce 2013 bylo do těchto programů zapsáno 0,4% studentů středních škol. Ty nabízejí praktické školy a jsou zaměřeny na vstup na trh práce. Studenti jsou obvykle ve věku 15 až 16 let.
- „Střední vzdělání s výučním listem“ (dvou nebo tříleté programy). V roce 2013 bylo do těchto programů zapsáno 21,8 % studentů středních škol. Ty nabízejí střední odborné školy a jsou zaměřeny především na přípravu studentů pro vstup na trh práce, ale mohou vést i k dalšímu studiu. Při absolvování těchto programů jsou studenti obvykle ve věku 15 až 17 let.
- „Střední vzdělání se všeobecným dokladem o vzdělání“ (čtyřleté programy). V roce 2013 bylo do těchto programů zapsáno 71,9 % studentů středních škol.
- Gymnázia a lycea: Ty nabízejí studentům různé obory studijních programů. Ve školském systému ČR jsou osmiletá a šestiletá gymnázia (víceletá gymnázia) a gymnázia čtyřletá, a jsou zaměřeny především na přípravu studentů na další vzdělávání a studium na VŠ. Takové programy a školy jsou považovány za prestižní. Studenti jsou obvykle ve věku 15 až 18 let, když absolvují tyto programy, ale mohou se zapsat na gymnázium i v dřívějším věku (ve věku 11 nebo 13 let).
- Střední odborné školy: Nabízejí studentům čtyřleté střední

odborné vzdělání a jsou zaměřeny především na přípravu studentů na vyšší odborné vzdělávání a studium. Takové programy a školy jsou považovány za prestižní. Studenti jsou obvykle ve věku 15 až 18 let, když absolvují tyto programy.

- Konzervatoře: Rozvíjejí dovednosti v základním a základním uměleckém vzdělávání a připravují studenty pro výkon náročných uměleckých a pedagogických činností v oborech vzdělávání hudebního, tanečního, pěveckého a dramatického umění. V roce 2013 bylo 0,1 % středoškoláků zapsáno na 18 konzervatoří.

7.7 Vysoce vzdělaná populace, obvykle dosahující vyššího sekundárního vzdělání

Vyšší sekundární vzdělání dosáhlo ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi vyšší podíl českých občanů ve věku 25 až 64 let: 92 % ve srovnání s průměrem v OECD 75 % (OECD, 2014c, tabulka A1.2a). Vyšší sekundární vzdělávání je ve skutečnosti nejvyšší úrovní vzdělání, které dosáhla naprostá většina českých 25–64letých (73 %, v porovnání s průměrem 44 % v OECD) (OECD, 2014c, tabulka A1.5b). Je to podobné jako v jiných východoevropských zemích, i když, s výjimkou Prahy, české regiony v tomto ukazateli dominují v první desítku evropských regionů (Ballas et al., 2012, tabulka 3.15). V roce 2012 se míra ukončení vyššího sekundárního studia v České republice pohybovala kolem průměru OECD (82 % v ČR; 84 % v OECD) (OECD, 2014c, graf A2.1). Většina absolventů vyššího sekundárního vzdělávání absolvovala akademický program připravující studenty pro vstup na vysokou školu (58 %; průměr v OECD 61 %).

7.8 Historicky nízká úroveň terciárního vzdělání, ale rychlá expanze

Historicky je podíl české populace, která dosáhla terciárního vzdělání, poměrně nízký. V roce 2012 mělo terciární kvalifikaci 19 % 25–64letých ve srovnání s 32 % v průměru v OECD (OECD, 2014c, tabulka A1.3a). Stále se zvyšuje podíl mladých Čechů, kteří dosahují terciárního vzdělání a počet absolventů univerzitních programů je nyní těsně nad průměrem OECD.

První absolvování univerzitních programů bylo 40 % – těsně nad průměrem OECD a třikrát více než v roce 1995 (13 %) (OECD, 2014c, tabulka A3.2a).

28 procent českých 25-34letých dosáhlo terciárního vzdělání (OECD, 2014c, tabulka A1.3a), což představuje roční tempo růstu 7,9 % od roku 2000 – více než dvojnásobné tempo než v průměru v OECD (OECD, 2014c, tabulka A1.4a). Tempo růstu dosaženého terciárního vzdělání je zvláště výrazné u českých žen ve věku 25 až 34 let (9,6 % oproti 6,0 % u mužů) (OECD, 2014c, tabulka A1.4b).

Rozdíl mezi mladší a starší generací v úrovni terciárního vzdělání v ČR mírně nad rozdílem v průměru v OECD (OECD, 2014c, Graf A1.3).

Míra přijetí do univerzitních programů byla těsně nad průměrem OECD (60 % ve srovnání na 58 % v OECD) (OECD, 2014c, tabulka C3.1a) a od roku 2000 se více než zdvojnásobily (25 %).

7.9 Zvláště výrazná je souvislost mezi dosaženým vzděláním a zaměstnáním

Míra zaměstnanosti je výrazně nižší u Čechů, kteří nemají vyšší sekundární vzdělání (41 % - ve srovnání se 73 % s vyšším sekundárním vzděláním) a je o 43 procent bodů nižší než ti, kteří mají terciární vzdělání. To je jedno z největších znevýhodnění v zaměstnání mezi zeměmi OECD (OECD, 2014c, tabulka A5.1a).

Stejně tak je výrazně vyšší míra nezaměstnanosti u osob bez vyššího sekundárního vzdělání: v roce 2012 to bylo 25,5 % pro osoby ve věku 25–64 let, ve srovnání s 13,6 % v průměru v OECD a 32,8 % pro osoby ve věku 25–34 let, ve srovnání s 19,8 % v průměru v OECD (OECD, 2014c, tabulka A5.2a).

Výsledky průzkumu OECD o dovednostech dospělých zároveň naznačují, že mezi zeměmi OECD má Česká republika nejvyšší míru nesouladu mezi kvalifikacemi a dovednostmi, kde je necelých 30 % pracovníků s nadměrnou kvalifikací (OECD, 2013c).

7.10 Ke konci povinné školní docházky se čeští studenti pohybují kolem průměru OECD

Podle výsledků programu OECD pro mezinárodní hodnocení studentů (PISA) se čeští patnáctiletí pohybují kolem průměru OECD v hodnocení čtení a matematiky a nad průměrem OECD v hodnocení přírodních věd. V rámci různých výkonnostních oblastí PISA má Česká republika průměrné podíly lidí s vysokou i nízkou výkonností, s výjimkou menšího počtu osob s nízkou výkonností ve vědě – oblasti, kde byl český průměrný výkon nejsilnější. Mezi hodnocením PISA 2003 a 2012 dochází k trvalému poklesu výkonu žáků v hodnocení z matematiky.

7.11 Výběr od 11 let a silná vazba mezi socioekonomickým složením školy a výkonem

Školský systém České republiky patří v rámci OECD k nejvíce horizontálně stratifikovaným. Děti mohou být vybrány k zápisu do osmiletého gymnázia již ve věku 11 let; v průměru v OECD je první věk výběru 14 let. Statistiky z výsledků PISA 2012 ukazují velmi silnou souvislost mezi průměrným socioekonomickým složením školy a průměrným výkonem jejích studentů – více než dvojnásobný rozdíl ve skóre zjištěný v průměru v OECD.

Do 15 let mohou čeští studenti navštěvovat 6 různých vzdělávacích programů – dvojnásobek průměru OECD. Některé výzkumy ukázaly, že rodinné zázemí silně ovlivňuje přístup k šestiletým a osmiletým gymnaziálním programům (např. Koucký et al., 2004 a Münich, 2005 in Santiago et al., 2012). Podle MŠMT výsledky průzkumu Eurostudent naznačují vysokou míru sociální selektivity, která zvyšuje diferenciaci škol na všech stupních vzdělávacího systému a podporuje reprodukci elit. Zatímco socioekonomické zázemí studentů vysvětluje stejné rozdíly v celkovém výkonu jako v průměru v OECD, výkonnostní nevýhoda u studentů z méně zvýhodněného socioekonomického prostředí je mnohem větší než v průměru v OECD.

Zdá se, že přístup dětí ze zvýhodněných rodin k „nejprestižnějším“

vzdělávacím dráhám (šestileté nebo osmileté gymnaziální programy) potvrzují mezinárodní údaje, které ukazují, že Česká republika má nejnižší míru vzdělanostní mobility ze všech zemí OECD: 71 % 25–34letých má stejné výsledky jako jejich rodiče (ve srovnání s průměrem OECD 52 %); pouze 17 % osob ve věku 25–34 let překročilo dosažené vzdělání svých rodičů (ve srovnání s průměrem OECD 32%) (OECD, 2015e).

7.12 Poměrně nízký podíl předčasně ukončujících školní docházku a studentů, kteří opakovali školní rok

Poměrně nízký je podíl českých 18-24letých, kteří předčasně ukončují školní docházku (v roce 2014: 5,5 % v České republice; 11,1 % v průměru v Evropské unii), i když ten se na rozdíl od klesajícího trendu v Evropské unii postupně zvyšuje (Evropská komise, 2015b). Podobně je mnohem nižší podíl českých patnáctiletých, kteří uvedli, že v určité fázi školní docházky opakovali ročník, ve srovnání s průměrem v OECD.

V České republice je zažitou praxí oddalovat zápis dítěte v základní škole. V roce 2014/15 bylo 19 % dětí přijatých do 1. ročníku základního vzdělávání starších 6 let.

Rozdíly mezi pohlavími odrážejí rozdíly v OECD v povinném vzdělávání, ale jsou výraznější v terciárním vzdělávání

Velikost a směr výkonnostních rozdílů mezi českými chlapci a dívkami ve věku 15 let odpovídá průměru jejich protějšků v OECD (tabulka 1.5). Dívky vykazují jasnou výkonnostní výhodu ve čtení, chlapci dosahují lepších výsledků v matematice; a ve vědeckém výkonu není žádný rozdíl. V přístupu k terciárnímu vzdělání a jeho absolvování české ženy dominují více než průměr v OECD. V roce 2013 patřilo procento absolventek terciárního vzdělávání v České republice k nejvyšším v OECD: 66 % z 2– 3letých programů, 63 % z bakalářských nebo ekvivalentních a 61 % z magisterských nebo ekvivalentních, ve srovnání s průměrem OECD 56 %, 58 %, respektive 56 % (OECD, 2015e, tabulka A3.4). Zatímco ženy tvoří většinu nově příchozích do terciárního vzdělávání ve všech zemích OECD kromě tří, v České republice je největší podíl

žen (58 %, v porovnání s průměrem OECD 54 %) (OECD, 2015e, tabulka C3.2).

7.13 Ekonomické a vzdělanostní nerovnosti mezi regiony ČR

Regionální příjmy (měřené HDP) se v rámci ČR výrazně liší. Polovina českého národního HDP je soustředěna ve čtyřech krajích s největším počtem obyvatel (tabulka 1.2): Praha (25 %), Středočeský kraj (11 %), Jihomoravský kraj (10 %) a Moravskoslezský kraj (10 %) (tabulka 1.A1.1). Všechny kromě Moravskoslezského kraje také zaznamenaly v letech 2005 až 2011 vyšší než celorepublikový hospodářský růst (tabulka 1.A1.1). Naproti tomu dva nejchudší kraje (Liberecký kraj a Karlovarský kraj) měly ve srovnání s celorepublikovým průměrem za stejné období velmi nízký růst (tabulka 1.A1.1). S výjimkou Prahy se podíl 25-64letých s nejvyšším dosaženým středoškolským vzděláním mezi českými kraji příliš neliší (tabulka 1.7). Obyvatelstvo v Praze vyniká jako relativně mnohem lépe vzdělané a patří mezi deset nejlepších evropských regionů s nejnižším podílem obyvatel starších 15 let, kteří dosáhli nižšího než vyššího sekundárního vzdělání (Ballas et al., 2012, tabulka 3.18).

Mezi českými kraji existují výrazné rozdíly v dosaženém terciárním vzdělání. Karlovarský a Ústecký kraj (v evropské statistice souhrnně klasifikovaný jako Severozápad) patří mezi deset evropských regionů s nejnižším podílem osob ve věku 15 a více let s terciárním vzděláním (Ballas et al., 2012, tabulka 3.22). Tyto kraje mají také nejvyšší míru nezaměstnanosti v ČR a nízký podíl studentů terciárního vzdělávání.

Literatura uvádí, že tam, kde vzdělávání hraje důležitou roli, je úroveň terciárního vzdělávání nejsilněji spojena se silnější regionální ekonomickou výkonností, a tedy mírou přístupu k terciárnímu vzdělávání a udržení absolventů terciárního vzdělávání v regionu jsou rozhodující faktory ekonomické výkonnosti (Ballas et al., 2012).

Praha má při srovnání regionů napříč Evropou jeden z nejvyšších podílů studentů v terciárním vzdělávání v poměru k 20-24leté populaci v kraji (100 %; společný třetí nejvyšší podíl napříč evropskými regiony), zatímco Středočeský kraj v okolí Prahy má druhý nejnižší podíl mezi evropskými regiony (5,6 %) (Ballas et al., 2012, tabulky 3.10 a 3.11).

Bohužel neexistují žádná mezinárodně srovnatelná data, která by umožňovala srovnání výkonnosti mezi různými českými regiony v hodnoceních PISA. Výsledky však umožňují srovnání průměrného výkonu žáků mezi venkovskými a městskými oblastmi.

Mezi českými 15letými, kteří se zúčastnili PISA 2012, bylo 27 % ve školách ve velkých městech (nad 1 milion obyvatel), 66 % ve školách menších měst (od 3000 do 100 000 obyvatel) a 8 % byly ve venkovských školách (méně než 3000 obyvatel) (OECD, 2013a, tabulka II.3.3a). Ve srovnání s mezinárodně pozorovanými výkonnostními rozdíly mezi venkovem a městskými oblastmi byly v České republice spíše mírné a byly téměř zcela způsobeny socioekonomickými rozdíly (OECD, 2013a, tabulka II.3.3a).

7.14 Prudký pokles populace ve školním věku zpochybnil efektivitu sítě škol

Jednou z největších výzev posledních let pro český školský systém byl prudký pokles populace ve školním věku. Počet studentů v českém školském systému (povinné vzdělávání, vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání) klesl z 1,958 milionu v roce 1990/91 na 1,648 milionu v roce 2013/14, tj. snížení o 16 %. Tento pokles byl dramatický ve srovnání s vývojem populace ve školním věku v Evropské unii a jistě ve srovnání s OECD (obr. 1.3). Zatímco pokles zasáhl všechny věkové skupiny v povinném a vyšším sekundárním vzdělávání, demografické tlaky zasáhly nejhůře nižší sekundární a vyšší sekundární vzdělávání: ve srovnání s rokem 1990 byl počet 10–14letých téměř poloviční, nežli v ČR v roce 2010 a předpokládá se, že počet 15–19letých zůstane do roku 2030 o více než 40 % nižší než v roce 1990 (obrázek 1.3). Zatímco porodnost se mezi lety 2000 a 2010 zlepšila, což znamenalo nárůst kapacity v primárním vzdělávání (první stupeň základního vzdělávání), a předpokládá se, že tento trend bude v následujících letech pokračovat a tím dojde k obnovení tlaku na kapacitu základního vzdělávání (první stupeň základního vzdělávání).

8 Náměty a předpoklady nové ekonomiky školství plynoucí z výše uvedených analýz a diskusí.

Uvedený průběh, náměty a praktické zkušenosti z rozsáhlé diskuze odborné i laické veřejnosti k současné situaci v českém školství, které byly věnovány předcházející kapitoly této práce se zvláštním zřetelem na jeho modernizaci a finančnímu zabezpečení, shrnují obsáhlou diskuzi opřenu o podrobná šetření a analýzy OECD i českých odborných institucí. Musím konstatovat, že právě z této diskuze plyne pro zainteresované řada požadavků.

Jestliže má naše společnost vytvářet systémové podmínky pro úspěšné vzdělávání dětí a mládeže, pro jeho modernizaci a vývoj v duchu požadavků doby, musí dosáhnout aktivní pomoci a spolupráce škol a školských odborných institucí, učitelů i nepedagogických pracovníků a zejména podpory rodiny i jednotlivých útvarů včetně výrobní praxe. Nelze dále pasivně přihlížet například ke stále častějším pokusům o oslabování výchovně vzdělávací role školy a zvláště autority učitele. Vznikají dokonce reálné obavy ze subjektivních útoků rodičů na práci a postavení pedagoga končící často i jejich odchody ze školství nebo poměrně častým nenastupováním absolventů pedagogických fakult do školství.

Poznatky a charakteristiky plynoucí z diskuse, které jsem se pokusil v textu této práce utřídit, lze shrnout do několika výchozích oblastí:

- a) Škola, která je ekonomicky i organizačně koncipována jako příspěvková organizace zřizovatele, musí získat více samostatnosti a soběstačnosti nutné k aktivnímu formování nejen obsahu výuky, ale i výstavby a vybavení nových školských objektů
- b) Plánování a financování nových školských kapacit se musí opírat o požadavky demografického vývoje, a to v předstihu 10-15 let. S tím souvisí i povinnost developerských společností budovat potřebné školské kapacity, jako nedílnou součást povinné infrastruktury jednotlivých aglomerací.
- c) Výchova, počet a specializace nových učitelů musí být v souladu s realitou investičních akcí ve školství, s přípravou a růstem nových školských kapacit

- d) Systém a obsah vzdělávání žáků a studentů musí odpovídat požadavkům moderní přípravy budoucích odborníků. Znamená to, mimo jiné postupně nahradit snahu školy o encyklopedické znalosti absolventů především vztahem k moderním technologiím a požadavkům budoucích zaměstnavatelů.
- e) Ukazuje se, že požadavky současné i budoucí praxe si stále více vynucují paralelní školství opřené o růst stále většího počtu soukromých středních, ale postupně i základních škol s úzkými kontakty na konkrétní instituce naší i zahraniční praxe.
- f) Stejným směrem se ubírají i snahy řady výrobních závodů vychovávat si potřebné specialisty samostatně, ať již při studiu na střední škole nebo v návaznosti na toto studium. K těmto účelům má dnes většina výrobních i vývojových institucí potřebné finance.
- g) Rovněž mění se hustota osídlení naší krajiny, která je zvláště ovlivněna migrací obyvatelstva za prací, ovlivňuje nároky a hustotu sítě vzdělávacích zařízení v jednotlivých oblastech naší země. To rovněž vyvolává potřebu změn v systému financování i praktického hospodaření. Propojení financování mateřských a základních škol s hospodařením jednotlivých obcí, nebo jejich seskupením dnes již neodpovídá potřebám rozvoje země, ani zvyšujícím se nárokům na dostupnost vzdělávání mladých lidí.
- h) Základní i mateřské školy stále nejsou aktivními účastníky a uživateli mezinárodních i národních dotačních programů finanční podpory výuky, a to včetně využívání Evropských fondů. Příčinou je často vysoká náročnost spojená s účastí na těchto programech a administrativní požadavky. Množství nepřijatých a odmítnutých žádostí roste v přímé úměře s potřebami finanční a personální vybavenosti škol. Základní školství i za podpory obce nemá reálné předpoklady k získání resortních i EU grantů. K tomu je nutná odborná pomoc právníků, techniků, ekonomů a specialistů na grantové hospodářství, kterou si ZŠ nemůže odborně i finančně dovolit.

- i) ČR má v současné době nejhustší síť školských a výchovných zařízení v Evropě. Ve většině případů jde o odkaz potřeb a aktivity minulých generací sahajících až do období tereziánských reforem školství. Součástí tohoto stavu je i problém nesouladu mezi hustotou sítě zvláště mateřských a základních škol, a efektivitou vynakládaných prostředků k zabezpečení výuky na těchto školách.
- j) Charakteristickým rysem, zvláště českého školství, je vysoký počet malotřídních základních i mateřských škol s minimem žáků v řadě regionů. Každá taková škola má stejné nároky na obslužné složky a činnosti (stravovací provozy, péče o objekty a inventář, hospodaření a účetnictví apod.).
- k) Systém zřizování a s tím souvisejícího financování činností mateřských a základních škol obcemi patří rovněž mezi odkazy minulých generací v obcích, v místech i menších městech. Tento stav v řadě svých projevů a důsledků neodpovídá nárokům a postavení moderní školy
- l) Z pokračující mezinárodní migrace obyvatelstva plynou nejen problémy se zvládnutím obsahu výuky, jazykové přípravy učitelů a vychovatelů, ale i vyšší finanční nároky na zabezpečení výuky, včetně odměn pedagogických i nepedagogických pracovníků. To vše ovlivňuje i vyšší náklady na provoz škol a školských zařízení z řad provozovatelů – obcí – bez přísunu dalších potřebných doplňkových zdrojů.
- m) Vedle výše uvedených skutečností dochází k mimořádnému jevu, kdy při téměř konstantním a předvídatelném počtu žáků základních a mateřských škol (s využitím databáze porodnosti Státního statistického úřadu) se neúměrně zvyšuje počet pracovníků těchto škol, avšak nejen učitelů, ale spíše vychovatelů, asistentů a provozních pracovníků, při takřka neměnící se síti těchto školských zařízení. I zde se projevuje vysoký počet malotřídních škol s nízkým počtem žáků ve vztahu k plně vybaveným školám s vyšším počtem žáků v městských aglomeracích. Ne vše je možno zdůvodňovat vlivy migrace rodičů žáků za prací, vlivy inkluze, vylidňováním venkova i

mezinárodní migrace. Skutečností je, že při mezinárodním srovnání průměrného počtu žáků na jednoho učitele základní školy, má Česká republika nižší počet žáků na jednoho učitele ve srovnání s okolními státy v zemích OECD (ČR 10 žáků, SRN 12 žáků, Francie 14 žáků).

9 Ekonomika současné školy, možnosti a návrhy její optimalizace – soubor manažerských opatření

Z analýz a závěrů, uvedených v předchozích kapitolách této práce i z diskusí na stejné téma mezi pedagogy, ale i z mých vlastních praktických poznatků z fungování zvláště základních škol, vychází řada námětů, které ovlivnily nejen vlastní obsah této práce, ale i její závěrečná manažerská doporučení a možnosti dalšího konkrétního postupu při jejich řešení.

Jde především o:

- a) Konkrétní cílené financování škol a školských zařízení bude nutné mnohem více využívat všude, kde to současná situace vyžaduje. S vysokou pravděpodobností bude potřeba měnit řadu (i v této práci citovaných) školských předpisů, včetně školského zákona. Již v současné době vzniká nová dohoda o financování základních škol. Jde v zásadě o omezení proplácení maximálního počtu odučených hodin a s tím spojenými úvazky učitelů cca o 5%. Současně s tím musí dojít i ke zvýhodnění škol s větším počtem žáků, které mají specifické role i postavení v regionech. Jde o to, že tyto školy pracují ve složitém socioekonomickém prostředí, mají více cizinců nebo zdravotně handicapovaných žáků. Jisté je, že současná situace ve financování školství, zejména základního, vyžaduje zachovat dostupnost školního vzdělávání i v malých školách. V řadě mikroregionů je postavení malých škol nezastupitelné.
- b) Jedním z možných řešení, které by napomohlo zdokonalit systémové financování školství v ČR by mohl být vznik obdoby již existujících a osvědčených státních fondů (Státní fond dopravní infrastruktury, státní fond podpory investic, státní fond životního prostředí a další) a to státní fond školské infrastruktury (jako systémové opatření financování školství).

- c) Na financování zvláště základního školství se podílejí i jiné rezorty mimo MŠMT. Jde například o MMR a prostřednictvím zřizovatelů MV a MF. Právě MMR s MŠMT přicházejí, v rámci připomínkového řízení, s návrhem na možné vytvoření středního článku řízení, především základních škol, v jednotlivých spádových oblastech (dříve okresech). Jde o velmi náročný úkol, protože současná územní správní struktura ČR okresy a jejich orgány neobsahuje. Proto, pokud tento návrh tzv. „Školských okresů“ nebude projednán a připraven od roku 2027 připraven fungovat (za podpory vlády a MF), půjde pouze o další nesystémové opatření. Rozhodující je, podle mého názoru, sladit, a školám zpřístupnit, pozitiva vícestupňového financování, a zvláště pozornost věnovat podpoře výstavby školských objektů v rámci občanské vybavenosti, jejich technickému vybavení, plánování zvýšeného počtu absolventů pedagogických vysokých škol a jejich uplatňování.
- d) Mnohem konkrétnějším opatření, tentokrát v režii MMR, jsou projekty Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání konkrétních správních obvodů MAP IV. Cílem těchto projektů je rozvíjet spolupráci všech aktérů vzdělávání na daném území. Hlavním posláním partnerské platformy MAP IV. je výměna poznatků a navrhování vhodných opatření pro řešení místních problémů a výzev v oblasti vzdělávání. Do tvorby MAP IV. jsou aktivně zapojováni i zřizovatelé škol s rozdílnou právní formou, organizace neformálního vzdělávání, neziskové organizace, školy, rodiče i širší veřejnost. Základním tématem všech aktivit financovaných granty MAP IV. jsou nejen moderní didaktické formy výuky, ale především i interaktivní formy práce, IT a další nové trendy ve vzdělávání žáků.
- e) Samostatným problémem nejen druhého stupně ZŠ, ale především středních a učňovských škol (řízených nekoordinovaně jednotlivými kraji), je propojení jejich činnosti s potřebami a požadavky praxe. Systém přípravy např. učňovské mládeže a požadavky výrobní praxe se často dostává do rozporu, který výrazně ovlivňuje i možnosti a formy uplatnění absolventů těchto škol. Z toho pak plynou dva extrémy – buď si absolventy musí zaškolovat a doplňovat jejich kvalifikaci až jejich zaměstnavatel v souladu s odborným

zařazením těchto absolventů na pracovních místech, nebo naopak zaměstnavatel vyžaduje od nových absolventů pouze rutinní opakované úkony, často vyžadující pouze minimální kvalifikační předpoklady, znalosti, či pracovní návyky.

- f) Větší pozornost MŠMT je nutno věnovat systému vydávání učebnic a odborným recenzím, zvláště pro druhý stupeň ZŠ, kde je zcela ponechána volba obsahu učebnic iniciativě jednotlivých nakladatelství, která postupují bez ohledu na provázanost výuky i nákladů s tím spojených. Jen tak dochází k tomu, že stejný ročník ZŠ má na stejný předmět k výběru z šesti verzí učebnic a návaznost znalostí žáka, který při stěhování rodičů přichází do nové ZŠ, je velmi složitý problém.
- g) Vyhodnotit a výrazně zlepšit cesty a formy spolupráce MŠMT a jeho odborných zařízení (např.: CERMAT) s ostatními rezorty (průmysl, doprava, stavebnictví, zdravotnictví, místní rozvoj a další) a to především v systémovém zapojení absolventů nepedagogických vysokých škol a univerzit do výuky odborných předmětů na základních a středních školách formou umožnění získat ke své odborné specializaci i pedagogické minimum, potřebné pro případné působení těchto odborníků na základních a zvláště na středních a učňovských školách.
- h) Řešit postavení učitelů základních, středních a učňovských škol jako veřejných činitelů požívajících ve své práci zvláštní ochrany a podpory státu a jeho orgánů. Jde o dlouhodobý, dosud neřešený problém, který bude s rozvojem společnosti a vztahu jednotlivých sociálních skupin ke škole a vzdělání nabývat, na aktuálnosti.
- i) Konkrétně se zabývat, a hlavně plánovitě využívat dlouhodobý výhled vývoje populace, a to minimálně s 10 až 15letým předstihem ve vztahu k přípravě a výstavbě nových školských kapacit a k systematické modernizaci těch stávajících. Tento úkol nelze ponechávat pouze na možnostech zřizovatelů škol.

- j) Součástí systému výuky na základních, učňovských i středních školách se musí stát získávání znalostí v oblastech IT technologií, finanční gramotnosti a praxe, ale i potřeby systematického budování významu mezirezortní odborné spolupráce, a to za konkrétní účasti odborníků – konzultantů, specialistů z významných firem, bank, pojišťoven, finančních a pozemkových úřadů a samozřejmě i úřadů práce. Předávání jejich zkušeností z praxe žákům a studentům základních, učňovských a středních škol vhodnou formou je již dnes v zahraničí úspěšně ověřeno.
- k) V souvislosti s těmito záměry skutečného vytváření moderní školy a jejich nároky na pracovní vytížení a počty pracovních hodin žáků, studentů, ale i učitelů je nezbytné konečně přistoupit k reorganizaci forem, ale i redukci obsahu současného učiva na základních, učňovských a středních školách. Příklady máme k dispozici z praxe například švédského, anglického, ale německého školství a není tedy nutné vše nově vymýšlet. Vyžádá si to samozřejmě úpravu obsahu a snížení počtu výukových hodin ve vybraných předmětech – přírodopis, zeměpis, dějepis a samozřejmě aktualizaci obsahu i ve skupině tzv. výchov. Bude tak možné vytvořit prostor pro skutečnou aktualizaci výuky na našich základních a středních školách.
- l) Více preferovat i ze strany MŠMT ty základní a střední školy a jejich vedení, které již nyní realizují nejrůznější formy konkrétní spolupráce s výrobními a obchodními firmami v místě, i s výzkumnými a vývojovými institucemi formou společných krátkodobých i dlouhodobějších programů a motivují žáky a studenty k zájmu o daný obor.
- m) V těchto souvislostech bude potřeba více motivovat firmy a instituce například tím, že náklady vynakládané na účely konkrétní spolupráce se školami, by mohly být zahrnuty do daňově odečitatelných položek ze základu daně právnických osob.
- n) Do modernizace výuky a aktivního ověřování znalostí a získaných pracovních návyků zvláště studentů učňovských a vybraných středních škol je nutné zařadit budování a využívání poloprovozních učeben a dílen (s

možností povolení volného odprodeje tam vzniklých výrobků s výnosem ve prospěch školy).

- o) Umožnit rozšíření využití podnikových fondů pro doškolování pracovníků a jejich celoživotního vzdělávání také pro podporu rozvoje praktických znalostí a získávání zkušeností studentů učňovských a středních odborných škol, zvláště těch, kteří projeví zájem o možnost budoucího pracovního začlenění v dané firmě.
- p) Na základě zkušeností z financování studia na středních i vysokých školách uplatňovaných například v Dánsku, Švédsku či Německu zpracovat systém poskytování bezúročných studentských půjček, pojištěných proti nemožnosti splácet ze zdravotních důvodů, využitelných pro úhradu nákladů přímo spojených s jejich studiem se zvláštním zřetelem na aktuální význam studovaného oboru pro rozvoj ekonomiky státu.
- q) Do systému výuky na středních školách začlenit pod gescí MŠMT jako nedílnou součást studijního programu (např.: po úspěšném ukončení třetího ročníku čtyřletého studia střední školy v ČR) stáže studentů na zahraničních středních školách obdobného zaměření v délce trvání 1. – 3.měsíce. Na financování těchto stáží využít i prostředky z evropských fondů. (Pozn.: nejde o stávající program Erasmus.)
- r) V rámci průběžného hodnocení obcí a ORP, jako zřizovatelů mateřských a základních škol, proto bude potřeba rozšířit míru využití společných zdrojů z Evropských dotačních programů. Příkladem zde mohou být formy postupně se rozvíjející přeshraniční spolupráce dosud více využívané v sociální, kulturní i zdravotnické spolupráci (např.: ČR a SR, nebo ČR a Bavorsko).

10 Závěr – Zdroje financování vzdělání a možnosti jejich optimálního využití

Základním zdrojem financování škol v ČR jsou prostředky plynoucí ze státního rozpočtu. V námětech a názorech, které jsem uvedl v předchozím shrnutí,

jsou uvedeny i první zkušenosti a poznatky z postupně zaváděné reformy financování vzdělávání u nás – zvláště z postupného uskutečňování reformy financování regionálního školství. Je samozřejmé, že ani tato reforma nemůže vyřešit všechny problémy materiálně technické a finanční základny regionálního školství naráz. Tato reforma se týká především způsobu financování pedagogické práce v mateřských, základních, středních školách, konzervatořích a školních družinách, kde dochází k rozdělování finančních prostředků podle množství odučených hodin při daném naplnění tříd. Na druhé straně se vůbec nedotkne soukromých, církevních a vyšších odborných škol, u kterých je pedagogická práce financována pomocí normativu na studenta stanoveným MŠMT. (Nařízení vlády č.123/2018.)

MŠMT stanovuje podle § 161 odst. 3 školského zákona výši finančních prostředků pro jednotlivé školy a školní družiny, a to ve třech skupinách:

- finanční prostředky pro pedagogy ve školách a školních družinách
- finanční prostředky pro nepedagogické pracovníky ve školách
- finanční prostředky na ostatní neinvestiční výdaje a podpůrná opatření

V rámci reformy jde především o snahu zkvalitnit výuku, a to i v souvislosti s předpokládaným snížením žáků ve třídách, zvláště základních, ale i středních škol. Škola by měla získat další možnost přijmout více pedagogů a v souvislosti s tím rozdělit žáky do více pracovních skupin. To by se zákonitě odrazilo v kvalitnější úrovni zvláště v technických předmětech a ve výuce cizích jazyků. Postupné uskutečňování těchto záměrů se zkomplikovalo vlivem rychlého nárůstu zahraniční migrace, důsledků inkluze i příchodem silnějších populačních ročníků převážně na střední a učňovské školy.

Dosavadní zaváděná pravidla uvedené reformy nepočítají s některými problémy, které mohou nastat v průběhu kalendářního roku. Jde například o výplatu odstupného odcházejícímu zaměstnanci i o věkovou obměnu pedagogů. Dále může jít o řešení potíží plynoucích z odlehých lokalit našeho území, o rozdíly v sociální struktuře obyvatel či jiné spíše regionální překážky způsobující ztížený provoz, většinou mateřských a základních škol. Uvedené situace lze sice řešit s krajským či obecním úřadem (ne vždy však na to mají tyto instituce potřebné finanční prostředky). Na druhé straně u velkých základních škol již nebude možné navýšit

počet vyučovacích hodin, protože jim chybí volné výukové prostory a často i potřební kvalifikovaní pedagogové.

Reformou financování regionálního školství byla posílena centralizace školství. Bylo zrušeno 14 soustav krajských normativů, které zaručovaly rovnost podmínek pouze u škol stejného typu v jednom kraji. Zároveň bylo docíleno rovnosti v přidělování prostředků ze státního rozpočtu podle zákona č. 561/2004 Sb. na celém území republiky. Pro úplnost však uvádím i poznatek z diskuse uvedené v předchozích částech této práce, kdy současný systém financování škol je postaven především na správném vyplnění potřebných podkladů pro získání financí – především tzv. výkonových výkazů. Za významný negativní jev při zavádění nové reformy je i skutečnost, že nový způsob financování přijde státní rozpočet o cca 20 miliard Kč dráže než ten předchozí. Je to mimo jiné i z důvodů, že stát financuje počet odučených hodin, zvláště na středních školách, na základě PHmax školy. Pokud je reálný PHmax nižší, může dojít k situaci kdy škola vyrovnává tento stav případným přijetím dalšího pedagoga nebo zdvojením výukových hodin.

Jestliže shrneme uvedené charakteristiky zabezpečení financování a provozu základních a mateřských škol uvedených v této práci, lze je obecně rozdělit do následujících skupin:

- Materiálně technická základna školství a její zachování pro budoucnost jako předpoklad k jejímu dalšímu zefektivnění a modernizaci
- Učitel-pedagog a podmínky jeho působení v systému vzdělávání žáků a studentů i podílu na celoživotním vzdělávání obyvatelstva (zvládnutí a pochopení možností a využívání IT až po IA)
- Škola – výuka – výchova a aktivní ovlivnění spolupůsobení rodiny, resp. podíl rodičů na všestranném provozu školy a její zabezpečení
- Z uvedených skutečností plyne i snaha o upevnění financování a zvýšení důležitosti a významu českého školství ve srovnání se zeměmi OECD.

11 Seznam použité literatury:

NORMATIVY SOUKROMÝCH ŠKOL NA ROK 2022. Online. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/normativy-soukromych-skol-na-rok-2022> [citováno 2023-08-22],

In It Together: Why Less Inequality Benefits All, Online. Dostupné z:

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264235120-en>; [citováno 2023-08-22],

OECD. Stat (nd), Income Distribution and Poverty Database, Online. Dostupné z:

<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD#> [citováno 2023-08-22],

OECD (2015a), OECD Employment Outlook 2015, Online. Dostupné z:

http://dx.doi.org/10.1787/empl_outlook-2015-en tabulka D; OECD (2015b) [citováno 2023-08-22],

OECD (2015e), Education at a Glance 2015: OECD Indicators, Online. Dostupné z:

<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en> [citováno 2023-08-22],

Věstník MŠMT. Ročník LXXVIII. Sešit 1/2022 (128 s.). Online. Dostupné z

<https://www.msmt.cz/dokumenty/vestnik-msmt-01-2022> [citováno 2023-08-22],

Ballas, D. a kol. (2012), Mind the Gap: Education Inequality Across EU Regions,

Online. Dostupné z: [https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[disposition=inline%3B+filename%3DMind the Gap education inequality across.](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[wqz70~pr7IA-](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31216700/report_en-libre.pdf?1392409780=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DMind%20the%20Gap%20education%20inequality%20across.pdf&Expires=1710790967&Signature=QuZq7Y-wP9iFNPvwXyyzAVVAJxOQ3ELqvaptwkKsjLa4Fm71JphcOg7F8XTWFG7-wSbH6Z449BA1XFm74kSI~IVheN~P6kkO8uflATqoVQrGsc2t0TuBbfrmlyM0Plcklu6ZU25UL4huTCMp7dzpsUBXOvajRnHu2Y-mPQ3tDQuGHiSG-S23dOQFqP8DE5yLP4eF6qDhB1QlofrOh7UigUMKqS8Dkr5Fswibd8lpAEFB1Xz-wqz70~pr7IA-GmWKj520fhDPu2qPISO1iqjG6qGzn6DILNXXEGu1jBWGRtPhkQo9kR9L8zGtL3z)

[R0hPpM6SGLBGvmfkUexGt4Alc2w &Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA.](#) [citováno 2023-08-22],

Bussolo, M., J. Koettl a E. Sinnott (2015), **Golden Aging: Prospects for Healthy, Active, and Prosperous Aging in Europe and Central Asia**, Online. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/f77bc092-6cfa-5ace-9526-2c02f3b0221b> [citováno 2023-08-22],

Cedefop (2015), Spotlight on VET – Anniversary Edition, Online. Dostupné z: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/4135> [citováno 2023-08-22],

OECD Education Working Papers, č . 108, OECD Publishing, Online. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/5jxswcg0t6wl-cs> [citováno 2023-08-22],

Český statistický úřad (2015), Statistická ročenka ČR – 2023, Český statistický úřad, Praha, Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-ceske-republiky-2023> [citováno 2023-12-03],

Jak bude vypadat střední článek řízení ve vzdělávání, Online. Dostupné z: <https://www.masceskysever.cz/jak-bude-vypadat-stredni-clanek-rizeni-ve-vzdelavani/> [citováno 2023-12-03],

12 Seznam příloh

Příloha 1: OECD Reviews of School

Příloha 2: OECD Reviews of School Resources

Příloha 3: Výroční zprava o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2021

Příloha 4: Výroční zprava o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2022

OECD Reviews of
School.pdf

OECD Reviews of
School Resources_C

VZ_2021_MSMT_we
b.pdf

vz-2022-msmt.pdf